

ГОРИ С ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТП „ДГС ГАБРОВО“

РАЗРАБОТИЛИ:
WWF Дунавско-Карпатска Програма България

Габрово
2009 год.

Актуализиран: 2024 година

Настоящото проучване е извършено в периода юни - октомври 2009 година, във връзка с определяне на горите с висока консервационна стойност (ГВКС) за територията на Държавно горско стопанство (ДГС) Габрово и в изпълнение на принцип 9 от стандарта за сертификация управлението на гори по схемата на Националния стандарт за управление на горите в България. Инвентаризацията и проучванията са направени съгласно указанията на Националното ръководство за определяне на гори с висока консервационна стойност, изготвено от WWF-DCP.

В Националното ръководство е дадена дефиниция за ГВКС, включваща в себе си шест различни характеристики на гората или комбинации от тях, които определят нейната консервационна стойност. В общ план Ръководството дава и насоки за управление и стопанисване, които ще запазят или повишат тези консервационни стойности. При разработката на настоящия документ, екипът се е водил изцяло от определенията, праговете и оценките посочени в Националното ръководство. Съответните дефиниции са адаптирани конкретно за земите и горите от горския фонд, управлявани от ДГС - Габрово. Посочените указания за стопанисване и мониторинг са разписани конкретно и съобразно спецификата на горите и начина им на управление на проучваната територия. Разработени са всички консервационни стойности, установени на територията на горското стопанство. Инвентаризацията на ГВКС, свързани с наличието на редки, застрашени и изчезващи видове е продължителен процес излизащ извън рамките на един сезон. Препоръчва се базата данни за разпространението на тези ВКС да бъде постоянно актуализирана от персонала въз основа на периодични техни наблюдения.

ДГС - Габрово управлява територия от 29583,9 ха, която обхваща водосбора на река Янтра и няколко нейни притока северно от вододелното било на Шипченския дял на Централна Стара планина.

Разнообразието на релефа, почвените характеристики и климата обуславят значително биологично разнообразие. Горските екосистеми в района са много ценни в икономически, екологичен и социален аспект, тъй като поддържат богат растителен и животински свят и имат важни водорегулиращи, противоерозионни, рекреационни и естетически функции.

Основната част от горите на територията на ДГС - Габрово са включени в различните категории ВКС. В някои случаи един и същи подотдел попада в повече от една консервационна стойност. Това прави гората в този подотдел особено значима за поддържане и повишаване на всички идентифицирани консервационни стойности. В такива случаи се прилагат препоръките и ограниченията за стопанисване и мониторинг, които имат най-строг режим по отношение на прилагането на горскостопанските дейности.

По време на процеса на идентификация на ГВКС за територията на ДГС - Габрово, екипът работи в тясно сътрудничество с ръководството на горскостопанската единица. Ръководния състав е преминал теоретично обучение за основните принципи по прилагането на методиката на

Националното ръководство по определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност.

През периода на проучванията са проведени консултации с представители на местните власти и сдружения за определяне на значимите за местните общности горски територии и съгласуване на режимите за стопанисване. По време на срещите те са информирани за проучването и за основните принципи на горите с висока консервационна стойност и е потърсено тяхното мнение относно възможностите за прилагане.

Препоръчително е при промени в новия лесоустройствен проект на ДГС Габрово да се интегрират резултатите от изследването и препоръчаните горскостопански мероприятия в него. Това ще допринесе за по-добро и екологосъобразно стопанисване на горските екосистеми в района. При провеждане на горско-стопански мероприятия на площи с висока концентрация на консервационно значими видове на територията на ПП „Българка” е желателно дейностите да се съгласуват с Дирекцията на парка.

ВКС 1.РАЗНООБРАЗИЕ ОТ ВИДОВЕ

При определянето на тази ВКС се прави оценка на управлението на ДГС – Габрово, свързано с опазването на биологичното разнообразие и защитените територии и зони. Извършва се инвентаризация на важните за района видове с природозащитна стойност, както и въздействието на лесовъдските дейности върху тях и техните местообитания.

На национално ниво в ръководството за страната са определени следните компоненти:

- Защитени територии и защитени зони
- Застрашени, изчезващи и ендемични видове
- Критични концентрации на видове

ВКС 1.1 ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ

В България за ГВКС се смятат всички защитени територии и зони, както следва:

1. Горски територии в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по ЗЗТ;

2 Горски територии в природни паркове, попадащи в зони предназначени за опазване на биологичното разнообразие, определени с планове за управление по реда на ЗЗТ или паркоустройствените проекти по реда на Закона за горите (ЗГ);

3. Горски територии, в природни паркове които нямат устройствени документи;

4. Горски територии попадащи в защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) – Натура 2000 зони.

На територията на ДГС - Габрово има обявени пет защитени територии (ЗТ), които отговарят на т.1 от ВКС 1.1. По смисъла на Закона за защитените територии, категориите ЗТ са както следва: една е обявена за природна забележителност (ПЗ), четири са обявена за защитени местности (ЗМ) и части от територията на стопанството са включени в границите на природен парк (ПП) „Българка”. Подробни данни за защитените територии в ДГС - Габрово са посочени в Таблица 1.

ЗАПЛАХИ

1. Намаляване на площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и на техните популации в резултат на човешка намеса.
2. Нарушаване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видовете.

Таблица 1. Данни за защитените територии, попадащи в границите на ДГС - Габрово

Защитена територия	Площ /ха/	Землище	Заповед за обявяване	Заповед за прекатегоризация	Цел на обявяване
ПЗ„Езеро Биляковец”	14,5 ха. От които 10,5 ха – залесена и 4,0 ха - незалесена	с. Здравковец Община Габрово	Обявена със Заповед № 233 от 04.04.1980 г. на КОПС В границите на защитената територия се забранява: 1. Всякакви дейности, които водят до повреждане или унищожаване на характерните за територията ландшафти. 2. Късане и изкореняване на растенията. 3. Влизане, преминаване или паркиране на МПС. 4. Разкриване на кариери, провеждане на минногеоложки и други дейности, с които се изменя естествения облик на местността или водния и режим. 5. Извеждане на сечи освен санитарни. 6. Всякакво строителство.		Опазване на естествено карстово езеро и характерни за района ландшафти.
ЗМ “Соколски манастир”	78,2 ха, от които залесени 78,0 ха и 0,2 ха - незалесена	с. Чарково Община Габрово	Обявена като ИМ със Заповед № 357 от 09.02.1973 г. на КОПС В границите на защитената територия се забранява: 1. Всякакви дейности, които водят до повреждане или унищожаване на дърветата. 2. Късане и изкореняване на растенията. 3. Влизане, преминаване или паркиране на МПС. 4. Разкриване на кариери, провеждане на минногеоложки и други	Прекатегоризирана като ЗМ със Заповед № РД – 1322 от 27.12. 2002 г. на МОСВ	Опазване на широколистни-те гори и редките и ендемични растителни видове в района на манастира

			дейности, с които се изменя естествения облик на местността или водния и режим. 5. Извеждане на сечи освен санитарни. 6. Всякакво строителство.		
ЗМ "Боженци"	247,8 от които залесени 245,6 ха, незалесени 2,2 ха.	с. Боженци Община Габрово	Обявено със Заповед № 4526 от 17.11.1975 г. на МГОПС В границите на защитената територия се забранява: 1. Всякакви дейности, които водят до повреждане или унищожаване на дърветата. 2. Късане и изкореняване на растенията. 3. Влизане, преминаване или паркиране на МПС. 4. Разкриване на кариери, провеждане на минногеоложки и други дейности, с които се изменя естествения облик на местността или водния и режим. 5. Извеждане на сечи освен санитарни. 6. Всякакво строителство.		Опазване на характерната за района смесена широколистна гора.
ЗМ "Люляците"	58,5 ха. от които 58,0 ха залесена	с. Трънето с. Дебели дял, с. Гачевци	Обявена като ИМ със Заповед № 852 от 10.08.1983 г. на КОПС при МС	Прекатегоризирана в ЗМ със Заповед № 1321 от 27.12.2002 г. МОСВ	За опазване на характерните букови гори в района на курорта „Люляците“

ЗМ „Бостанчетата”	0,3	с. Боженци	Обявена като ПЗ “Бостанчетата” със Заповед № 1141/15.12.1981 г. на КОПС	Прекатегоризирана като ЗМ със Заповед № РД – 1305 от 27.12. 2002 г. на МОСВ	Опазване на вековна букова гора
ПП „Българка”	12966, 44 ха.	Априло-во, Етъра, Чарково, Топлеш, Смирненски	Заповед № РД – 775 от 09. 08. 2002 г. на МОСВ		За запазване на буковите екосистеми във вододайните зони на градовете Габрово и Трявна и опазване на редки и ендемични растителни и животински видове.

Съгласно последните действия по изграждането на Национална екологична мрежа на територията на страната, към ВКС 1.1. т.4 идентифицирани защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие са:

Защитена зона за опазване на природните местообитания на дивата флора и фауна „Българка“, Директива 92/43/ЕЕС – BG0000399 – определени съгласно решение №122 на МС от 02.03.2007 г.

Защитена зона за опазване на природните местообитания на дивата флора и фауна „Витата стена“, Директива 92/43/ЕЕС - BG0000190 определени съгласно решение №122 на МС от 02.03.2007 г.

Защитена зона за опазване на природните местообитания на дивата флора и фауна „Скалско“ – BG0000263 определение съгласно решение №122 на МС от 02.03.2007 г.

В Приложение към настоящият документ са посочени списъците на подотделите от стопанството, които влизат в границата на проектозоните.
ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

1. За защитените територии в границите на ДГС - Габрово няма изготвени и приети планове за управление (с изключение на НП „Централен Балкан“, но той не е обект на прилагане от страна на ДГС - Габрово). До тяхното изготвяне, стопанисването да се извършва съгласно Закона за защитените територии, заповедта за обявяване и заповедите за прекатегоризация, като са в сила следните допълнителни ограничения:

- ✓ Забрана на голите сечи и подмяна на основния дървесен вид.
- ✓ Санитарни сечи и изваждане на мъртва дървесина и стари дървета, се водят само в случаите когато има големи природни нарушения (ветровали, снеговали, пожари) или каламитети.

2. Прилаганите лесовъдски мероприятия да се съобразяват с естествената динамика на горските екосистеми и сукцесионните процеси.

3. Да се проверява периодично за създаването на нови защитени територии или зони, или за предложения за създаването им, които потенциално могат да бъдат повлияни от горскостопанските дейности.

4. Да се изготви и внесе мотивирано предложение за обявяване на нови защитени територии, по преценка на ръководството на ДПП „Българка“, ДГС – Габрово и Община Габрово с оглед опазване на ключови елементи на биологичното разнообразие и ландшафта.

5. До окончателното произнасяне на Европейската комисия за защитените зони и респективно изготвянето на Планове им за управление да се прилагат горскостопански практики, които не водят до промяна на естествените местообитания и горски екосистеми.

6. Да се извърши оценка на благоприятното природозащитно състояние за горските екосистеми на територията на ДГС - Габрово, включени в границите защитените зони. По линия на превенцията, прилаганите горскостопански дейности да бъдат изцяло съобразени с поддържането и подобряването на благоприятното природозащитно състояние на горските видове и местообитания.

7. При защитените територии и защитените зони, в които преобладават горските екосистеми, е препоръчително поне 15-20% от горите да се определят като “гори във фаза на старост”. Прилагането на тази препоръка би повишило стойността на защитената територия и ВКС 1.1.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

1. Поради липсата на изготвени и приети планове за управление на представените защитени територии и защитените зони, стопанисващите гората трябва да влязат във връзка с РИОСВ – Велико Търново, както и с ръководствата на ДПП „Българка” и ДГС - Габрово, които по закон отговарят за управлението на защитените територии и съвместно да следят за неблагоприятни въздействия върху ВКС. Съвместно с ДПП „Българка” и РИОСВ Велико Търново трябва да се определи режима на мониторинг на стандартните процедури и индикаторите, с цел предотвратяване на отрицателните въздействия от дейностите върху ВКС на защитените територии и зони. За пример могат да се вземат въздействия на дейностите върху горските екосистеми, нарушаване на миграционни пътища на дивите животни, повишаване на риска от пожари, влошаване на благоприятното природозащитно състояние и др.
2. Препоръчваме да се използват мониторинговите схеми и формуляри на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие за отразяване на основните индикатори касаещи ВКС 1.1.

ВКС 1.2 ЗАСТРАШЕНИ, ИЗЧЕЗВАЩИ И ЕНДЕМИЧНИ ВИДОВЕ

ВКС носят териториите от горскостопанските единици, в които се среща всеки вид от Приложения 1А и 1Б към ръководството. Това

са видове с толкова голяма консервационна значимост, че е достатъчно наличието на един такъв вид, постоянно обитаващ горскостопанската единица, за да представлява тя ГВКС. Горските територии, включващи местообитания на видовете, включени в Приложения 1А И 1Б към ръководството са ГВКС.

В тази консервационна стойност попадат както гори – находища на застрашени и изчезващи видове, така и гори с естествени характеристики, представляващи потенциално такова местообитание. Това се налага поради рядкостта на видовете, както и заради нуждата от опазване на местообитания от критично значение за тези и други видове. Видовете са посочени в *Приложение 1* към Националното ръководство. Приложението е разработено въз основа на Червения списък на IUCN (1997) с използвани категории “критично застрашен” и “уязвим”, Червената книга на НРБ, том I и II, Атлас на ендемичните растения в България. При теренните проучвания на територията на ДГС - Габрово бяха открити находища на видове, включени в Приложение 1. Дадени са конкретни за всеки вид указания за стопанисване и мониторинг.

Растителни видове с разпространение на територията на ПП „Българка”, включени в Приложение 1А към Националното ръководство

1. Тис (*Taxus baccata* L.)

Дърво, високо до 20 m, но по често се среща като силно разклонен храст. Кората е червеникаво сива, гладка впоследствие плочесто напукана. Листата са игловидни дълги до 3,5 cm отгоре тъмнозелени лъскави, отдолу бледозелени, със заострен връх и слабо подвити надолу ръбове, без смолисти канали. Мъжките генеративни органи съставени само от тичинки са разположени в пазвите на листата. Женските генеративни органи са с 6 люспести листчета и една семепъпка. Семето е много твърдо, овално, кафяво обхванато от месеста чашковидна обвивка

(арилус) с ярко червен цвят. Цялото растение е отровно, народът ни го е кръстил – отровачка.

Расте единично или на групи по сенчести и влажни места в планинските гори най-вече на северни изложения.

Цъфти през периода IV-V; а плодовете узряват VIII-XI (XII)

Видът е включен в Червената книга на Р. България (Велчев, 1984) в категорията –**застрашен**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория EN, както и в приложение III на ЗБР.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на другите две находищата на вида в границите на парка. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДПП „Българка“. При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна ивица без намесас ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползвания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се провежда ежегодно наблюдение за състоянието на вида, заемащата площ и общо състояние на местообитанията.

2. Обикновена кандилка (*Aquilegia nigricans* Baumg. (*Aquilegia vulgaris* auct.))

Многогодишно тревисто растение, хемикриптофит. Стъблото 30-100 см високо. Листата тънки, отгоре зелени, голи, отдолу сивозелени, пухести. Приосновните с дълги дръжки, двойно или тройно перести. Цветовете многобройни, единични или събрани по няколко във връхните части. Околоцветните листчета в два реда по 5, виолетовосини, рядко бели или розови. Листчетата от вътрешния кръг са със силно извита до кукеста нектарна шпора. Плодовете са характерни мехунки и се разтварят още докато са зелени.

Цъфти през периода V-VII, а плодоноси VII-IX.

Среща из сенчести гористи места, храсталаци и горски поляни, твърде рядко.

Видът е включен в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категорията –**рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**, както и в приложение III на ЗБР

ЗАПЛАХИ

1. Събиране за букети от местното население и туристи.
2. Туризъм, утъпкване, земеделие, природни бедствия (пожари).
3. Сеч на дървета в идентифицираните и потенциални находища.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на парка. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДПП Българка. Планираните сечи в насаждения с концентрация на индивиди на вида се извеждат през периода октомври-март. При провеждане на лесовъдски мероприятия се внимава да не се нанасят механични повреди на индивидите на кандилката. Находищата на вида се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

3. Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii* Hooker f.)

Многогодишно луковично растение. Стъблото достига 20 cm. На върха си носи един увиснал надолу цвят, в основата на който е развит ципест зеленикав лист прикрепен с влагалице. Околоцветните листчета са шест на брой: три външни бели (от 15 до 25 mm) разперени, лъжичковидни, вътрешните три почти два пъти по-малки, докосващи се едно в друго със зелено петно на върхната и приосновната част.

Цъфти през периода I-IV; а плодоноси през периода V-VI.

Видът е разпространен из храсталаци, гори и скални поляни в буковия и дъбовия пояси. Видът е включен в Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **EN**, както и в приложение III на ЗБР

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите. При извоза на дървесина не се преминава през местата с концентрация на вида. Не се допуска събирането му за букети. Находищата на вида се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията и

останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

4. Розов божур (*Paeonia mascula* (L.) Miller)

Многогодишно растение с добре развито коренище. Корените са грудковидно задебелени. Стъблата 30-60 cm високи, надлъжно набраздени, голи, неразклонени, облистени, на върха с един цвят. Листата последователни, със сравнително дълги дръжки – двойно триделни; дяловете широко до тясно яйцевидни, често почти кръгли, тъмнозелени или синкавозелени, отгоре голи, отдолу най-често голи или с редки фини власинки. Чашелистчетата са 5, запазващи се при плода. Венчелистчетата 5-10 на брой, широко яйцевидни, обикновено целокрайни, пурпурни или розовочервени. Тичинките жълти. Плодолистите най – често 5, раздалечени един от друг, в младо състояние гъсто покрити с светложълти власинки, по – късно значително оголени. Близалцето късо, широко. Мехунките извити навън и почти хоризонтално разперени. Семената до 8 mm в диаметър, кръгли, гладки, лъскави, в младо състояние червени, по – късно тъмносини и в напълно зряло състояние черни.

Божурът цъфти през периода IV – V; а плодоноси през V- IX.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев; 1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **ЕН**, както и в приложение III на ЗБР

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията,

паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находището на вида попадащо в границите на природен парк „Българка“. Поради особено ограниченото разпространение на вида в на територията на стопанството, се препоръчва в подотдел 61”б”, който е с малка площ да не се провеждат мероприятия.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на болести или неприятели).

5. Храсталачна глушина(*Viciadumetorum*L.)

Многогодишно тревисто растение. Стъблото 80-150 cm високо, катерливо, от основата разклонено, четириръбо, с тесни надлъжни крила, голо. Листата чифтоперести, на върха с дълго разклонено мустаче. Листчетата 3-5 двойки, на влакнести дръжчици, на върха притъпени, късо осилести. Прилистниците в двойките нееднакви помежду си. Цветовете по 2-14, събрани в рехави гроздовидни съцветия, прикрепени в пазвата на листата. Чашката, звънчеста, гола. Венчето 12-20 mm. дълго. Флагчето удължено обратно яйцевидно, на върха врязано, в цвят подвито нагоре, по дълго или равно на крилцата и ладийката, синьо или виолетово, голо. Крилцата, сини или виолетови, по дълги или равни на ладийката, голи. Ладийката, обратно яйцевидно ромбична, синя или виолетова, на върха по-тъмно оцветена, гола. Бобът продълговат, на върха източено подвит, сплеснат, кафяв, гол с 6-10 семена. Семената лещовидно кълбести, виолетово тъмнокафяви, гладки.

Цъфти през периода V-VII; а плодоноси VI – VIII.

Среща се рядко из горите и храсталаците, в предпланините и планините, често на варовик.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **ЕН**, както и в приложение III на ЗБР.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ДГС Габрово. Припровеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите. При извоза на дървесина не се преминава през местата с концентрация на вида. Находищата на вида се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

5. Бодливолистен джел (*Ilex aquifolium* L.)

Вечнозелен храст или ниско дърво до 10 m височина. Младите клонки сивозелени, голи или разсеяно влакнести, старите с напукана, тъмнокафява кора. Листата яйцевидни или елиптични, кожести, бодливо назъбени, с 2-9 остри триъгълни зъба или целокрайни, отгоре тъмнозелени, лъскави, отдолу светлозелени, голи. Двудомни растения. Съцветията са съставени от 2-4 цвята, разположени на миналогодишните клонки в пазвите на листата. Цветовите еднополови; чашелистчетата 4, рядко 5; венчелистчетата 4-5 голи бели. Мъжките съцветия с 3 цвята, женските единични. Плодът с месеста червена обвивка, сферичен, ендокарпите (костилчиците) 2-4, елиптични или полулунни, с надлъжни ребра. Цъфти през периода IV-VI, а плодоноси VIII-IX.

Среща се из влажни и сенчести букови и смесени гори, в предпланините и планините. Видът е включен в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория - **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **ЕН**, както и в приложение III на ЗБР.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находището на вида в границите на ПП „Българка“. Поради особено ограниченото разпространение на вида в на територията на стопанството, се препоръчва в подотдел 120”т”, който е с малка площ да не се провеждат мероприятия.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

7. Ниско бясно дърво (*Daphnnepeorum* L.)

Многогодишни вечнозелени храстчета. Стъблата 10-40 cm високи, обикновено полегнали, разклонени, със сивокафява кора; клонките закръглени, възходящи, облистени, влакнести, рядко голи, сивокафяви. Листата продълговати, целокрайни или леко врязани, с остър връх в изрезката, тъпи, в основата леко стеснени, приседнали, тъмнозелени, голи, кожести. Цветовете правилни, ароматични, почти приседнали, по 5-8 (10) във върхни главести съцветия по леторастите. Хипантият тръбовиден, слабо разширен в основата, гъсто влакнест, червен, оставащ до узряването на плода. Чашечните дялове яйцевидни, тъпи, отвън влакнести в средната част, червени. Плодът овален, влакнест, жълтокафяв, освобождаващ се от хипантия. Цъфти през месеците V-VI, а плодоноси VII-VIII.

Разпространен е в букови или борови гори, по сухи каменисти места, в планините.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **ЕН**, както и в приложение III на ЗБР

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ДГС Габрово. При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна извица без намеса с ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползвания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

8. Сизон (*Sisonamotum*L.)

Двугодишно, голо, сивозелено растение с тънък вретеновиден корен. Стъблото високо 30-80 cm изправено, цилиндрично, фино набраздено или с надлъжни бразди, твърдо, плътно в горната си част а често и още от основата разклонено. Приосновните листа с дълги дръжки, пересто наделени с 3-5 двойки странични листчета. Долните и средните листа два пъти пересто наделени или триделни с пересто наделени дялове. Най-горните листа много дребни, приседнали, триъгълни, крайните им дялове тясно линейни, целокрайни и на върха заострени. Сложните сенници многобройни, разположени по върховете на клонките или в пазвите на най-горните листа – главните лъчи 3-7 в основата с обвивка от 2-5 къси шиловидни листчета. Сенниците широки до един см. с 2-6 цвята на различно дълги дръжки. Чашката почти без зъбци. Венчелистчетата бели, по – къси от 1 mm. Плодовете 1,5-2,5 mm широки, широко яйцевидни, елипсовидни до почти къбловидни, отстрани леко сплеснати, при узряване, чернокафяви до почти черни. Цъфти през периода VII –VIII; а плодоноси през VIII – IX.

Расте из влажни и сенчести места край реките, из храсталаците и в окрайнини на гори, край пътища и горски пътеки в предпланините и долния планински пояс.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ДГС Габрово. При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна ивица без намеса с ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползвания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

9. Мека медуница (*Pulmonaria mollis* Wulfen ex Hornem.)

Многогодишно тревисто растение. Коренището късо с шнуровидни придатъчни корени. Цветоносното стъбло е ръбесто, жлезисто влакнесто, високо до 50 cm. Летните листа едри, дълги до 50-60 cm широколанцетни, отгоре без петна, меки от двете страни с гъсти, къси власинки и разпръснати нееднакви четинки и жлезисти власинки. Листата са постепенно стеснени в дълга крилата дръжка, равна на петурата. Стъблените листа полуобхващащи стъблото. Съцветието гъсто жлезисто, лепкаво. Чашката тръбеста със заострени триъгълни зъбци. Венчето червеникаво, впоследствие синьо до синьовиолетово, фуниевидно. Орехчетата киловидни, черни, блестящи с дълги бели власинки. Цъфти през периода IV-VI; а плодоноси през месеците V-VII.

Расте из тревисти, каменисти и храсталачни места.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев; 1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **LC**.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ДГС Габрово. При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна ивица без намеса с ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползвания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

10. Гололистна (Германска) наумка (*Cynoglossum germanicum* Jacq.)

Двугодишно тревисто растение. Стъблото високо 30 – 80 см., в основата с остатъци от стари листа. Приосновните и долните стъблени листа, с тясно крилати, влакнести дръжки, на върха заострени, отгоре голи, отдолу влакнести, целокрайни по ръба ресничести. Стъблените листа нагоре издребняващи, приседнали. Клонките на съцветието разположени странично. Цветните дръжки, дълги, при плода удължаващи се и отклоняващи се надолу. Чашката с елептични дялове, двата малко по големи. Венчето бледо розово. Орехчетата заоблени, изпъкнали, с гъсти, нееднакви, неправилно разположени, бодливи, на върха със звездовидни шипчета. Цъфти през периода V-VII. Плодоноси през месеците VI-VIII

Расте по сенчести и гористи места.

Много рядък вид намиран еднократно от българския ботаник Иван Нейчев през 1899 г. в Шипченска планина. Преоткрит отново през 2006 г. на територията на ПП „Българка“. За момента парка е единственото място, където се среща този вид.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев; 1984) в категория – **изчезнал**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **EN**, както и в приложение III на ЗБР

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и точно картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка“. При планиране и провеждане на

лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна извица без намеса с ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползвания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на болести и неприятели).

11. Лудо биле (*Atropa bella-donna* L.)

Многогодишно тревисто растение. Стъблото високо 0,5-1,5 до 2 m. Листата прости, целокрайни. Цветовете единични по-рядко по два на влакнести дръжки. Чашката 5-делна. Венчето при отвора на венечната тръбица звънчевидно или тръбесто-звънчевидно, кафяво-виолетово или зеленикаво. Плодът е лъскава, черна, кръгла ягода. Месестата част обикновено е червеникавопурпурна. Цъфти през периода V-VII; а плодоноси VIII-IX.

Разпространена е из сенчести гори, сечища и храсталаци главно в букови, дъбови и габъррови съобщества.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида на територията на ДГС Габрово. При провеждане на лесовъдските мероприятия да се внимава да не се нанасят механични повреди на индивидите на беладоната. Вероятно е видът да се среща и в други подотдели. Находищата на вида се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

12. Хоботниче (*Rhynchosyris(L.) Griseb.*)

Многогодишно тревисто растение. Коренището тънко, пълзящо, с многобройни нишковидни корени. Стъблата 18-45 cm високи, прости или в горната част разклонени, гъсто влакнести. Листата срещуположни, рядко най-долните последователни, обратнотънцевидни, закръглени или почти сърцевидни в основата, на върха тъпи или закръглени, гъсто просто влакнести. Съцветията рехави гроздове, с малко цветове, нагъсто влакнести дръжки. Венчето жълто с две кафяви петна; шлемът 3-4 mm дълъг; човката в основата с две зъбчета; светлокафява, отсечена на върха. Кутийката почти кръгла, просто влакнеста. Семената елипсовидни,

светлокафяви, мрежовидно набръчкани. Цъфти през периода V-VII, плодоноси през VI-VIII.

Среща се край потоци, влажни горски поляни, букови и иглолистни гори в планините.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**, както и в приложение III на ЗБР.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка”. При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна ивица без намеса с ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползвания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

13. Родопски силивряк (*Haberlearhodopensis* Friv.)

Многогодишно тревисто растение. Цветоносните стъбла са високи до 12 cm, безлистни. Листата са продълговати, покрити с власинки,

събрани в основата на стъблото в розетка. Цветовете са по 2-5 на върха на всяко стебло. Чашката е дълбоко пет разделна. Венчето е фуниевидно от бледо до наситено виолетово, двуустно – горната устна е с два а долната с три дяла. Плодът е конична кутийка с много семена. Цъфти от май до юли, семената узряват през юли – август. Расте на силикатни и варовити скални терени, по пукнатини на скални разкрития предимно на засенчени места с висока въздушна влага.

Терциерен реликт; Балкански ендемит (България, Гърция). Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшестерастения и гъби в Р. България в категория **ЛС**, както и в приложение III на ЗБР

ЗАПЛАХИ

1. Събиране за букети от местното население и туристи.
2. Туризъм, утъпкване, земеделие, природни бедствия (пожари).
3. Сеч на дървета в идентифицираните и потенциални находища.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ДГС Габрово. При провеждане на лесовъдските мероприятия се внимава да не се нанасят механични повреди на индивидите на силивряка. Находищата на вида се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

14. Градинска паламида (*Cirsium moleraceum*(L.) Scop.)

Многогодишно тревисто растение. Стъблото високо до 1-1,5 м. Листата тревисто зелени – голи или с редки власинки, дълбоко нарязани като дяловете завършват с къси осилчета. Цветовете са тръбести, разсечени почти до основата на цвят са бледо жълти, събрани в съцветие

– кошничка. Плодовете са плодосемки (ахени). Цъфти през месеците от VI до IX, а плодоноси от VII до X.

Разпространена е по влажни места край скали, край потоците и реките, по поляни и в покрайнините на горите до към 1600 мн.в. В България се среща само в Централна Стара планина.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **ЕН**.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка”. При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна ивица без намеса с ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползвания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

15. Немска мирикария (*Myricaria germanica* (L.) Desv.)

Храст висок до 3-4 метра. Младите клонки зелени, старите светло кафяви. Листата са 4-6 mm дълги, люсповидни, целокрайни, полегнали върху клонките, последователни, без прилики. Съцветията са разположени върху младите, зелени клонки. Цветовете двуполови, петчленни, актиноморфни. Венчелистчетата свободни. Прицветниците по-дълги от цветовете. Тичинките са 10 сраснали с дръжките си до средата. Завръзът е с приседнали близалца. Плодът е пирамидална кутийка до 10 mm дълга, разпукваща се на три дяла. Семената обратно

яйцевидни, голи, с осилче на върха и хвърчилка от власинки. Листата тясноделтовидни, почти люсповидни. Цъфти през периода V-VII.

Среща се по чакълести влажни места.

България видът се среща единствено на територията на ПП „Българка“, включен е в Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **CR**, както и в приложение III на ЗБР

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: **94 „5“**;

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находището на вида в границите на ПП „Българка“. Посоченият подотдел не се използва за складове на дървесина и извозни пътища. В 20-метрова зона на съседните насаждения се оставя буферна ивица без лесовъдски дейности. Изискванията и останалите ограничения към буферната ивица се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

**Други растителни видове с природозащитна стойност,
установени на територията на ДГС Габрово**

1. Балканска пищялка (*Angelica pancicii* Vandas)

Дву или многогодишно растение. Коренището вретеновидно, напречно набраздено вгорната си част, тъмнокафяво до черно. Стъблото 80 – 200 cm високо, в основата и средата неясно, нагоре с постепенно открояващи се ребра и плитки бразди, кухо, разклонено в горната си половина, неподуто във възлите, в по горната си част матовозелено с виолетов оттенък. Листата на 4-12 cm дръжки, яйцевидни, просто до двойно перести, с големи подути влагалища неравномерно остро назъбени, зъбчетата с осилче, връхния дял несиметрично дву или триделен, низбягващ по жилката. Сложният сенник щитовиден с обвивка от тясно ланцетни опадващи(рядко запазващи се) ципести листчета. Сенниците с ципести ланцетни на върха силно заострени прицветници. Чашелистчетата люспести, триъгълни. Венчелистчетата широки, клюновидно завити навътре, бледорозови с една жилка по средата. Плодовете широко елипсовидни, силно сплеснати, голи. Мерикарпите с три успоредни груби ребра и 4 плитки бразди по външната страна, страничните ребра ципесто крилати. Цъфти през месеците.VII – VIII; Плодоноси през периода VII – IX

Разпространено по влажни места край планински потоци и реки.

Балкански ендемит. Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. ВЧервените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**, както и в приложение III на ЗБР

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв

вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна извица без намеса с ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползвания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой цъфтящи или плодоносещи индивиди.

2. Фривалдскиева микромерия (*Micromeri afrivaldszkyana* (Degen) Velen.)

Многогодишно тревисто растение. Стъблата високи 15-30 см, многобройни, късовлакнести. Листата раздалечено тъпо назъбени. Цветовете са в полусенници по 2-4; събрани в прешлени по 6-14. Прицветниците голи. Чашката с 13 жилки, гола или само по жилките късо четинеста, между тях с точковидни жлезии. Венчето белезникаво или бледорозово, отвън късо влакнесто. Плодът е орехче. Цъфти VI-VIII; плодоноси VIII-IX

Среща се из храсталаци, по светли каменисти и скалисти места предимно в планините.

Локален за Стара планина ендемит.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **ЕН**, както и в приложение III на ЗБР

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка“. В зоните на посочените подотдели в които се среща вида не се извеждат лесовъдски мероприятия. Подотдели **46 „2“** не се използват за складове на дървесина и извозни пътища. В 20-метрова зона на съседните на подотдели **46 „2“** насаждения се оставя буферна ивица без лесовъдски дейности. Изискванията и останалите ограничения към буферната ивица се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план. За останалите насаждения, в които вида е разпространен се прилагат следните ограничения: При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна извица без намеса с ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползвания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

3. Български ранилист (*Betonica bulgarica* Degen&Neiç.)

Многогодишно тревисто растение. Стъблото 30-50 cm високо, гъсто влакнесто. Листата по ръба назъбени, от двете страни влакнести. Приосновните листа с дръжки по-дълги от петурата, стъбловите 2-3 двойки с къси дръжки, горните приседнали. Цветните прешлени събрани в късо, плътно класовидно съцветие. Прицветниците на върха осилчести, по ръба и жилките влакнести. Венчето розово пурпурно, отвън бяло влакнесто напластено. Горната устна плоска или леко изпъкнала, цяла или на върха двуделна, долната 3-делна. Плодът е орехче. Цъфти през периода VII-VIII; а плодоноси през VIII-IX.

Среща се по открити тревисти места.

Локален за Стара планина български ендемит. Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев; 1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **ЕН**.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка“. При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна ивица без намеса с ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползвания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план.

Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

4. Нейчево великденче (*Veronicajaquini* Baumg. ssp. *neiĉeffii* (Degen) Ćeschm. st. n.

Многогодишно тревисто растение. Корените вертикални, разклоняващи се. Стъблата тревисти изправени, приповдигащи се в основата, с прости власинки. Листата тревисти на къси дръжки или приседнали, перести до двойно перести, яйцевидни покрити с прости власинки. Съцветията рехави гроздове. Прицветниците обикновено 3-делни. Цветните дръжки удължаващи се и прилягащи към оста на съцветието при прецъфтяване. Чашковите дялове 5, линейно ланцетни. Венчето синьо, синьо с розов отенък, рядко бледо розово. Плодът по дълъг отколкото широк със закръглена основа, разпукващ се на два дяла. Цъфти през периода.V –VI; а плодоноси през. VI –VIII.

Расте по сухи тревисти места и скални поляни в Централна Стара планина.

Локален за Централна Стара планина. Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев; 1984) в категория – **рядък**.

На територията на ДГС Габрово се среща в отдели: **53** „Г“; **63** „Д“;

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна

намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка“. Откритите пространства с индивиди на вида в посочените подотдели не се използват за складове на дървесина и извозни пътища. При провеждане на лесовъдските мероприятия да се внимава да не се нанасят механични повреди на индивидите на великденчето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

5. Планински минзухар (*Crocus veluchensis* Herbert)

Многогодишно клубено луковично растение. Грудко-луковицата почти сферична, с нежна мрежесто влакнеста обвивка. Листата 2-3 голи с кил развиват се едновременно с цветовете. Спатата двулистна, по дълга от листните влагалища. Цветовете обикновено единични. Околоцветникът синьовиолетов по рядко бял с широки и тъпи дялове. Тичинките с жълто-оранжеви прашници и бели дръжки равни по дължина. Стълбчето портокалово, слабо триделно, по-дълго от тичинките. Семената овални, малинови до тъмночервени. Цъфти през. III-VI; а плодоноси IV-VII

Расте по умерено сухи до влажни тревисти места и покрай топящите се снежни преспи във всички наши планини.

Балкански ендемит.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна

намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка”. Откритите пространства с индивиди на вида в посочените подотдели не се използват за складове на дървесина и извозни пътища. При провеждане на лесовъдските мероприятия да се внимава да не се нанасят механични повреди на индивидите на планинския минзухар.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

6. Наведено плюскавиче (*Silene nutans* L.)

Многогодишно тревисто растение високо 30-75 cm. Стъблата единични или няколко, четинести не са лепкави. Листата целокрайни, разсеяно късо влакнести; приосновните на върха заострени или заоблени, към основата стеснени в дълга дръжка, стъбловите 3-5 двойки, долните удължено ланцетни, средните с къси дръжки. Стеблото, без стерилни клонки. Съцветието с 3-5 двойки разклонения по централната ос и с по една двойка по страничните. Разклоненията голи или ситно четинести, често лепкави, при цъфтежа полегнали на една страна, след цъфтежа изправени. Прицветниците шиловидни. Чашката тръбесто звъпчеста, бяло ципеста или тревисто зелена до виолетовочервена, с 10 успоредни жилки, при плода плътно прилегнала към него или разкъсана. Венчелистчетата бели. Плодника гол. Плодната кутийка яйцевидна до удължено яйцевидна. Семената бъбрековидни. тъмнокафяви, брадавичести. Цъфти през периода. VI-VIII

Среща се из ливади и храсталаци до 1000 м.н.в.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев; 1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ПП „Българка“. При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна извица без намеса с ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползвания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

7. Ашерсонов оман (*Inula aschersoniana* Janka)

Многогодишно тревисто растение със спирално разположени листа и щитовидно събрани кошнички, високо 15 – 40 см. Кошничките средно големи с полукълбеста обвивка от керемидообразно наредени листчета. Всичките цветове жълти – плодни, периферните женски езичести, вътрешните тръбести двуполови. Листата беловлакнесто напластени отдолу, в основата стеснени и не обхващат стеблото. Главичките с диаметър до 5 см. Хвърчилката се състои от една редица грапави власинки. Цъфти VI – IX; плодоноси VII – X

Среща се по варовити скали и скални места.

Видът е Балкански ендемит.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Габрово. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите на вида. Находищата на вида се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

8. Нейчева метличина (*Centaurea neičeffii* Degen&H. Wagner)

Многогодишно тревисто растение, високо 35-100 cm. Приосновните и стъбловите листа малко или повече перести. Обвивните листчета на кошничката са гребеновидно - ресничести по края. Придатъците на средните обвивни листчета са големи, покриващи ноктите на по предните обвивни листчета. Самите придатъци са кафяви, с триъгълна форма, заострени, с бодилче на върха и с около 4 mm дълги реснички. Цветовете са жълти. Плодът е гола плодосемка с малко по-дълга от него переста хвърчилка. Цъфти VI – VIII; Плодоноси VII – IX

Среща се по сухи тревисти места и скални поляни в предпланинския пояс. Често на варовик.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Габрово. Поради особено ограниченото разпространение на вида в на територията на стопанството, се препоръчва в подотдел 198"ш2", който е с малка площ да не се провеждат мероприятия.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

9. Есенен спиралник (*Spiranthes spiralis* (L.) Chevall.)

Многогодишно грудково растение. Стъблото до 20 cm високо, без листа, с къси ланцетни влагалища. Листата събрани в приосновна розетка. Съцветието клас със спирално завита ос, жлезисто, пухесто, едностранно. Цветовете дребни, бели, отвън зеленикави. Устната дълга, колкото другите

листчета, ресничесто кръгло наръбена, отпред врязана. Плод-кутийка. Цъфти VIII-IX ;плодоноси IX-XI.

Разпространен е по тревисти, умерено влажни до сухи поляни, най-вече в предпланините и долният планински пояс.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев;1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**, както и в приложение III на ЗБР.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Габрово. При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна ивица без намеса с ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите

ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

10. Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*(Bieb.) Sprengel)

Многогодишно грудково растение, високо до 80cm. Съцветието класовидно. Пет околоцветни листчета събрани в шлем, виолетовобели с виолетови жилки и често на върха си виолетови, отвътре с пурпурни точки. Устната тъмозеленикава, често с пурпурен ръб. Страничните и дялове сърповидно извити, средният дългнесто линеен 4-9 cm дълъг. Цъфти IV-VII; плодоноси VII-VIII

Среща се в храсталаци, светли гори, поляни, лозя, от низините до към 1000 m н.в.

Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев; 1984) в категория – **рядък**. В Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **ЕН**, както и в приложение III на ЗБР Бернска конвенция; CITES.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Габрово. При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна извица без намеса с

ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползвания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

11. Пурпурен дремник (*Epipactis purpurata* J. E. Sm.)

Многогодишно тревисто растение, високо до 70 cm. Листата ланцетни, заострени, от горна страна зеленикави а от долу червеникави. Стъблото е лилаво-розово. Цветовете увиснали, тъмночервени до кафяво виолитови, отвън с власинки. Външните околоцветни листчета зеленикави или жълто-зелени, с червеникав оттенък. Предния дял на устната белезникав, дълъг, колкото и широк. Цъфти през V-VIII; Плодоноси VI-IX.

Среща се в гори и храсталаци, обикновено на варовити терени. Сравнително рядък вид.

Видът е в Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **EN**, както и в CITES

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изкубването и всякакъв

вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Габрово. При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна ивица без намеса с ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползвания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

12. Дребнолистен дремник (*Epipactis microphylla* (Ehrh.) Swartz)

Многогодишно тревисто растение, високо до 50 cm. Листата освен най-долните по-къси от междувъзлията, яйцевидни или ланцетни, до 5 cm дълги, 3-6 mm широки, по краищата си грапаво влакнести. Съцветието рехав, едностранн грозд с 6-12 цвята и космата ос. Цветът е бяло-зелен. Околоцветните листчета зеленикави, с тъмноресено или виолетово повлекло, външните отвън космати. Устната е слаборазвита дълга до 5-7 mm, по краищата белезникава, често с червено повлекло. Горното ѝ членче, вдлъбнато, предното широко яйцевидно, заострено, с две къдраво нагънати брадавици. Цъфти през VI-VII; а плодоноси VII-VIII.

Среща се в горите на предпланините и планините.

Видът е в Червените списъци на висшите растения и гъби в Р. България в категория **VU**, както и в CITES

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Габрово. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите. Находищата на вида се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

13. Недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum* (L.) Schwarz)

Многогодишно тревисто растение високо до 80cm. Коренището с дълги корени. Стъблото месесто, виолетово. Листата във вид на къси заострени влагалища с виолетово повлеко. Съцветието дългнесто, рядко. Прицветниците ланцетни, дълги почти колкото цветовете, които са доста едри, изправени с къси дръжки. Нокътят на устната белезникав, петурата ярко виолетова, по средата с бледо полумесечно петно. Шпората виолетова, насочена надолу. Плодът е кутийка. Цъфти през V-VIII; плодоноси VI-IX.

Среща се в широколистни гори , храсталаци, поляни в долния планински пояс.

Терциерен реликт. Видът е включен в приложение III на Закона за биологичното разнообразие и в Червена книга на България т. 1 с категория **рядък**.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Габрово. При планиране и провеждане на лесовъдските мероприятия, да се оставя буферна извица без намеса с ширина поне един път и половина височината на дървостоя около зоната на разпространение на вида в подотдела. Буферната ивица се ограничава на терен по време на маркирането, с цвят различен от ползвания за отбелязване на дърветата за сеч. Не се планират и залагат технологични просеки, извозни, автомобилни пътища и временни складове, преминаващи или разположени в находищата на вида и буферната зона. Повалянето на маркирани за сеч в съседство дървета да се извършва в

посока обратна на буферната ивица. Находищата на вида и буферните ивици се отбелязват върху скиците в карнет-описа и технологичния план. Изискванията за оставяне на буферна ивица, ширината ѝ и останалите ограничения се почват в обяснителните записки към карнет-описа и технологичния план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

**Животински видове включени в Приложение 1Б към
Националното ръководство, установени на територията на ДДС
„Габрово“**

1. Видра (*Lutra lutra* L.)

Обитава предимно реки, богати на риба, с незамръзващи бистри и незастояли води, с обрасли с растителност брегове. Също езера, блата, изкуствени водоеми. Леговището обикновено се намира в стръмен бряг и има вход под водата. **Застрашен вид**, включен в „Червена книга на България, том 2.

На територията на ДГС Габрово се среща рядко по р.Янтра и някои от притоците ѝ.

ЗАПЛАХИ

Най-голяма заплаха за популацията и съществуването на видрата е стопанската дейност на човека, особено ако се извършва в непосредствена близост до местообитанията им. Тези дейности включват: корекции на реките, изграждане на диги, изсичане на крайбрежната растителност, добив на инертни материали и строителство. Извършване на лесовъдски мероприятия около леговищата на видрата. Заплахите, които имат значение за оцеляването на видрите са незаконния им (браконьерски) лов заради ценната кожа и замърсяването на водоемите.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ:

Опазване на крайречната дървесна растителност по реките в ДГС, вкл. недопускане на мероприятия по т.нареченото “прочистване” на речните корита. Опазване на рибните ресурси. При наличие на обитаеми леговища да се осигури спокойствие в съответния речен участък. Мерки за превенция на браконьерството.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се установят броя на наличните размножаващи се семейни групи от вида и да се мониторира числеността им. Могат да се ползват и следите, видровите пътечки и екскременти, като указание за присъствие на вида.

2. Кафява мечка (*Ursus arctos*)

Най-едрият хищен бозайник в България. Разпространена нарядко из планинските гори на Западна и Южна България - главно Рила, Пирин, Централна Стара планина и Родопите. Обитава сравнително голяма индивидуална територия. Застрашена от изчезване в Европа.

Включен в Червена книга на България т. 1 с категория **рядък**

ЗАПЛАХИ

Основни заплахи за мечката са загубата на местообитания, директно преследване, безпокойство от човека и браконьерство.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Необходимо е точно установяване територията на обитаване на вида и размерите ѝ. В съседните на обитаемите леговища (когато бъдат идентифицирани) подотдели не се планират и провеждат сечи, така че около тях да се създаде буферна зона с радиус минимум 800 м. В района на обитание на вида се допуска единствено провеждане на дългосрочно-постепенни и (групово-)изборни сечи. Недопустимо е изграждането на спортни и туристически комплекси в районите на постоянно обитаване на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се провежда постоянен мониторинг (по следи, екскременти и т.н.) на състоянието на вида в района, а също с помощта на подхранване – наблюдения на вида за установяване на числеността му.

3. Черен щъркел (*Ciconia nigra* L.)

Обитава обширни широколистни, смесени и иглолистни гори или скални комплекси, предимно в ниските части на планините и в равнините. Гнезди на дървета с височина 6-30 м, но по-често в скални ниши, козирки, и цепнатини. Храни се с дребна риба, земноводни, змии и др, главно покрай чисти и богати на риба реки, както и около рибарници, язовири и др.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2,.

ЗАПЛАХИ

Загуба на горски местообитания, преследване в рибни стопанства, замърсяване на влажните зони и урбанизация.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване чистотата на реките и рибните ресурси. Осигуряване на зони на спокойствие около гнездата и местата за хранене. В отделите, където са установени двойки презгнездовия период, да се не се провеждат голи сечи и краткосрочно-постепенни сечи на големи площи. За отделите, в които са идентифицирани гнезда да не се провеждат сечи в радиус от 500 м около гнездото през гнездовия период от 1.02 - 31.08. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е с радиус 250 м. Да не се сече крайречната естествена растителност.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Необходимо е да се записват всички наблюдения на вида през гнездовия период и да се следи за евентуални концентрации на вида по течението на р.Камчия и в други райони по време на миграционния период.

4. Горски бекас (*Scolopax rusticola* L.)

Като прелетна птица преминава през март-април, а наесен – през септември, но главно през октомври, като редовно зимува в по-топлите и малоснежни райони на страната. През време на прелета обитава по-влажни места в крайнини на гори, поляни, места с единични групи дървета и храсти, разсадници, обрасли мочурища и околности на водоеми. У нас е много рядък гнезещ вид, разпространен главно в Рила, Пирин, Родопите и Стара планина, по-рядко –и в Странджа. През последните 50 години е драстично намалял у нас както като гнезещ, така и като мигриращ вид.

Рядък вид, включен в „Червена книга на България, том 2.

На територията на ДГС Габрово не е регистриран през гнездовия период, а само по време на миграция.

ЗАПЛАХИ

Безпокойство от хора и хищници. Извеждането на сечи през гнездовия период.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазването на старите широколистни гори е от първостепенно значение за бекаса.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се проведе специализирано търсене за евентуални гнездовища на вида на територията на ДГС Габрово. Най-подходящ за регистрирането на токуващи птици е периода март-април и при установяване на такива, локализирания район да се опази от човешки дейности доколкото това е възможно.

5. Гълъб хралупар (*Columba oenas* L.)

Обитава разнообразни по видов състав стари широколистни, а също смесени буково-иглолистни гори, понякога и скалисти места. Гнезди в хралупи на дървета, много рядко и в скални дупки. Заstraшен вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 121”. У нас е пред прага на изчезване като гнездец, с катастрофално намаляваща численост. Силно зависим от наличието на стари гори с големи хралупести дървета.

ЗАПЛАХИ

Намаляване площта на старите гори. Вероятно отравяне от третирано с пестициди зърно.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В подотделите, където е установен вида не се провеждат сечи в периода април до края на август. Турнусът на сеч на тези насаждения се увеличава поне с един клас на възраст. Лесовъдската намеса трябва да цели създаване на разновъзрастна структура на гората, което предполага използване на дългосрочно-постепенни сечии (групово-)изборни сечи. Интензивността на намесата е не повече от 20% от запаса, като площта на отваряните възобновителни пространства е не по-голяма от един път височината на дървостоя. Задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия). В отделите не се допуска провеждането на санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса с изключение на големи природни нарушения (ветровали, снеголоми) или вредители засягащи над 30% от дървостоя. Определен брой съхнещи, хралупести дървета дори се оставят и извън картираните отдели!

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се установи евентуалната численост и разпространение на вида на територията на ДГС през гнездовия период и евентуалните места за концентриране през есенно-зимния период.

6. Южен белогръб кълвач (*Dendrocopus leucotos lilfordi* Sharpe&Dresser)

Обитава стари букови и дъбови гори, също смесени буково-иглолистни и по-рядко иглолистни гори. Излетели от гнездата млади са наблюдавани през юни.

Рядък, реликтен подвид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 126“. У нас с фрагментирано разпространение в планините. Една от най-големите му субпопулации е в Централна Стара планина, където обитава главно стари букови гори на северни склонове.. Силно привързан към стари гори със сухи и гнили дървета, където намира храната си – корояди и ларвите им. У нас е застрашен от изчезване.

**Южен белогръб кълвач, Габровския Балкан над с.Ябълка
Сн: П.Шуруликов**

ЗАПЛАХИ

Намаляване на старите широколистни гори и тяхната фрагментация.

Конкуренцията на черния кълвач.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В подотделите,където е установен вида не се провеждат сечи в периода февруари до началото на юли. Турнусът на сеч на тези насаждения се увеличава поне с един клас на възраст. Лесовъдската намеса трябва да цели създаване на разновъзрастна структура на гората,

което предполага използване на дългосрочно-постепенни сечи и (групово-)изборни сечи. Интензивността на намесата е не повече от 20% от запаса, като площта на отваряните възобновителни пространства е не по-голяма от един път височината на дървостоя. Задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия). В отделите не се допуска провеждането на санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса с изключение на големи природни нарушения (ветровали, снеголоми) или вредители засягащи над 30% от дървостоя. Определен брой съхнеци, хралупести дървета дори се оставят и извън картираните отдели!

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост, като фрагментите от гора в тази фаза следва да бъдат не по-малки от 40 ха.

Да не се допускат интензивни стопански дейности (вкл. развитие на туристическа инфраструктура, строителство) в отделите с гнездене на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се маркират с GPS всички срещи на вида, независимо в кой сезон. Най-удобното време за търсене на вида е през пролетта –от март до май и през есента-септември-октомври. Прилагането на акустична имитация за привличане на вида увеличава в пъти шанса да бъде открит в даден горски участък.

7. Орел змияр (*Circaetus gallicus*)

Рядък вид, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България. Гнезди на стари дървета в отдалечени горски участъци.

Орел змияр (*Circaetus gallicus*), западно от Сливница.

Сн: П.Шурулинков

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови местообитания, безпокойство и преследване от човека. Опожаряване на хранителни местообитания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се ограничат сечите в отделите с установено гнездене на вида. В отделите с установени гнезда да не се водят сечи в район с радиус 250 м около гнездото. Опазване на старите клонести дървета, които предоставят гнездова база на вида. Да не се допуска унищожаване на пасища и ливади. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения.

Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се унищожават хранителната база на вида. Да не се разорават малкото налични ливади и пасища в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Картиране на гнездещите в ДГС двойки (в периода 1.05.-31.07.) и ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида.

8. Скален орел (*Aquila chrysaetos*)

Много **рядък вид** у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България /застрашен/. Гнезди на скали и на стари дървета - най-често дъбове или борове.

ЗАПЛАХИ

Безпокойство по време на гнездовия период. Браконьерство и отровни примамки за едри хищници.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, където са установени двойки през гнездовия период, да се не се извеждат голи сечи и краткосрочно-постепенни сечи на големи площи. За отделите, в които са идентифицирани гнезда да не се провеждат сечи в радиус не по-малък от 500 м около гнездото през

гнездовия период от 1.04 до 31.07. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е с радиус не по-малък от 250 м. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения.

Да се опази в естествен вид крайречната растителност по реките в стопанството. Да не се разорават малкото налични ливади и пасища в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Картиране на гнездещите в ДГС двойки (в периода 10.05-31.07) и ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида. Наблюденията на гнездата следва да се провеждат с мощна зрителна тръба от разстояние на по-малко от 800-1000 м.

9. Малък креслив орел (*Aquila pomarina*)

Рядък вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България /**застрашен**/. Гнезди на стари дървета най-често на тополи, брястове, дъбове и букове

Малък креслив орел, *Aquila pomarina*, с. Драка, Бс, май, 2009Сн:
П. Шуруликов

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови местообитания, безпокойство и преследване от човека. Опожаряване на хранителни местообитания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, където са е установени двойки през гнездовия период, да се не се извеждат голи сечи и краткосрочно-постепенни сечи на големи площи. За отделите, в които са идентифицирани гнезда да не се провеждат сечи в радиус не по-малък от 500 м около гнездото през гнездовия период от 1.04 до 31.07. Извън този период зоната около

гнездото в която не се водят сечи е с радиус не по-малък от 250 м. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждение.

Да не се изсича крайречната естествена растителност. Да не се разорават малкото налични ливади и пасищата в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Картиране на гнездящите в ДГСдвойки/в периода 1.05-31.07/ и ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида.

10. Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*)

Много **рядък вид** и малочислен вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България. Гнезди най-често в крайречни и низинни гори/липови, дъбови и др. Храни се с влечуги, дребни бозайници и птици.

ЗАПЛАХИ

Загуба на местообитания вследствие на обезлесяване на обширни територии. Преследване и безпокойство от човека.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, където са е установени двойки през гнездовия период, да се не се извеждат голи сечи и краткосрочно-постепенни сечи на големи площи. За отделите, в които са идентифицирани гнезда да не се провеждат сечи в радиус не по-малък от 500м около гнездото през гнездовия период от 1.04 до 31.07. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е с радиус не по-малък от 250 м. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения.

Да не се сече крайречната естествена дървесна растителност. Да не се разорават наличните ливади и пасища в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Картиране на гнезещите в ДГС двойки (в периода 15.05 - 31.07) и ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида.

11. Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*)

Много рядък вид врабчоподобна птица у нас. Включена в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в новата Червена книга на България. Гнезди в спорадично в стари букови гори, главно в Стара планина. Гнезди в хралупи и полухралупи.

ЗАПЛАХИ

Намаляване на площите на старите букови гори. Тясната специализация към местообитания. България е южната граница на ареала на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Лесовъдската намеса в подотделите, в които е установен вида трябва да цели създаване на разновъзрастна структура на гората, което предполага използване на дългосрочно-постепенни сечии (групово-) изборни сечи. Интензивността на намесата е не повече от 20% от запаса, като площта на отваряните възобновителни пространства е не по-голяма от един път височината на дървостоя. Задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия). В отделите не се допуска провеждането на санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса с изключение на големи природни нарушения (ветровали, снеголоми) или вредители засягащи над 30% от дървостоя. Определен брой съхнещи, хралупести дървета дори се оставят и извън картираните отдели!

Поставяне на изкуствени къщички за подпомагане на гнезденето в горски участъци в които липсват хралупести дървета.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Допълнителни проучвания за прецизиране разпространението и числеността на вида в района.

Видове бръмбари, пеперуди, земноводни и влечуги, включени в Приложение 1Б към Националното ръководство, с потенциално разпространение на територията на ТП ДГС "Габрово"

1. Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Сем. Cerambycidae (Сечковци)

Широко разпространен в цялата страна, от 0 до 1500 m, предимно в планините, но и по Черноморието. Обитава стари широколистни гори, предимно букови. Предпочита места с просвети, огрени от слънцето. Ларвите са ксилофаги, живеят в гниещата дървесина на стари живи или мъртви дървета и се хранят с нея. Среща се в буковите гори на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

1. Извеждане на сечи без да се оставя достатъчно мъртва гниеща дървесина от широколистни дървета за развитие на ларви.
2. Изкореняване на пънове.
3. Евентуални пожари.
4. Използване на инсектициди в непосредствена близост до горски територии.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Спада към видовете за първа оценка. Мониторингът се извършва по трансектен метод, като се проверяват подходящите микроместообитания, в същото време се отчитат и летящите и пълзящи екземпляри. Подходящите микроместообитания са големи стоящи отмиращи или мъртви дървета, отсечени или паднали дървета. Отчитането на екземплярите се осъществява като се огледат добре и внимателно микрохабитатите. Отчита се броят на индивидите в рамките на един трансект.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пълнове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

2. Голям сечко (*Cerambyx cerdo* Linnaeus)

Възрастните индивиди са с размери между 2,4–5,3 cm . Тялото и краката са черни, с червеникавокафяви върхове на надкрилията. Надкрилията са ясно стеснени от основата към върха. При мъжките антените са два пъти по-дълги от тялото, при женските достигат до върха на елитрите. Обитава стари широколистни гори. Развива се предимно по дъбове, по-рядко се среща по кестен, бреза и други широколистни дървета. Ларвите живеят в гниеща дървесина на стари или мъртви дървета и се хранят с нея. Възрастното насекомо лети през май–август, като най-често се наблюдава през юни–юли. Активно е привечер или през ранните часове на нощта, когато лети или пълзи по стволите на дърветата. Яйцата се отлагат в цепнатини на кората на дървета. Цикълът на развитие продължава 3–4 години.

ЗАПЛАХИ

1. Извеждане на сечи без да се оставя достатъчно мъртва гниеща дървесина от широколистни дървета(дъб) за развитие на ларви.
2. Изкореняване на пълнове.
3. Евентуални пожари.
4. Използване на инсектициди в непосредствена близост до горски територии.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Мониторингът се извършва по трансектен метод, като се проверяват подходящите микроместообитания, в същото време се отчитат и летящите и пълзящи екземпляри. Подходящите микроместообитания са големи стоящи отмиращи или мъртви дървета, отсечени или паднали дървета. Отчитането на екземплярите се осъществява като се огледат добре и внимателно микрохабитатите. Отчита се броят на индивидите в рамките на един трансект.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

В България видът е включен в приложения II и III на ЗБР. Препоръчва се идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, макриране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пълнове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост и то само биологични и видовоспецифични).

3. Голям буков сечко (*Morimus asper funereus* (Mulsant))

Възрастните бръмбари могат да достигнат до 4 cm, но има и по-дребни екземпляри. Надкрилията им са покрити плътно със сиви власинки, които придават сивия им цвят, както и с черни власинки, които образуват черни кръгли петна. Антените на мъжките са добре развити и надвишават дължината на тялото. При женските антените не достигат до върха на надкрилията. Бръмбарите са безкрили и не могат да летят, което обуславя слабите им разселителни възможности. Обитава широколистни, смесени гори и иглолистни гори. Развиват се в гниеща, влажна дървесина (стволове, трупи, дънери, пънове, кори от дървета), лежаща на земната повърхност, най-често на дъб, бук, тополя, кестен, ела. Възрастните бръмбари се срещат през април–септември в купчини от отсечени трупи. Женските снасят яйцата си в мъртва дървесина с кора, с предпочитание към по-големи дънери или трупи.

Ларвите се развиват под кората, където се хранят със сърцевината на дървесината. Пиковите в числеността на големия буков сечко през първата половина на май и втората половина на юни предполагат развитие на 2 поколения през годината.

Бръмбарите са активни привечер и през ранните часове на нощта (между 20 ч. вечер и 3 ч. сутрин), но много често могат да се наблюдават и през деня, на сенчести и относително хладни места. Цикълът на развитие е 2–3 годишен. Показва много широка способност за адаптация към различни надморски височини, типове гора и климатични условия.

ЗАПЛАХИ

1. Извеждане на сечи без да се оставя достатъчно мъртва гниеща дървесина от широколистни дървета за развитие на ларви.
2. Изкореняване на пънове.
3. Евентуални пожари.
4. Използване на инсектициди в непосредствена близост до горски територии.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Мониторингът се извършва по трансектен метод, като се проверяват подходящите микроместообитания, в същото време се отчитат и пълзящите екземпляри. Подходящите микроместообитания са големи стоящи отмиращи или мъртви дървета, отсечени или паднали дървета. Отчитането на екземплярите се осъществява като се огледат добре и внимателно микрохабитатите. Отчита се броят на индивидите в рамките на един трансект.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

В България видът е включен в приложение II на ЗБР. Препоръчва се идентификация и опазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, макриране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за

противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост и то само биологични и видовоспецифични).

4. Еленов рогащ (Lucanus cervus) Сем. Lucanidae -(Рогачи)

Защитен вид по ЗБР. Най-едрият български бръмбар (4,5–9,0 cm). Среща се из цялата страна от 0 до 1500–1700 m в широколистни гори. Възрастното насекомо най-често се наблюдава през ранното лято. Мъжките летят по здрач, докато женските пълзят по земята или по дърветата. Ларвата се развива най-често 5–6 години в гнила дървесина на широколистни дървета. Среща се в широколистните гори до 1700 m на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

Изсичане на биотопни дървета и изнасяне на мъртвата дървесина от горите. Изсичане на горите във фаза на старост.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пълнове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

5. Жълтокоремна бумка (Bombina variegata)

Широко разпространен вид за Централна и Западна България, в районите с надморска височина между 500 и 2000 m. Най-често се среща в мътна вода, но може да бъде открита и в бързотечащи потоци. Обитава реки, езера, язовири, блата, канали и дори наводнени коловози по черни пътища. Среща се на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

1. Човешка намеса – убиване и нараняване на индивиди, пресушаване на водни тела.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да се опазват от нараняване и убиване индивидите на вида. Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където е регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида.

6. Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*)

Среща се в стоящите водоеми и долните течения на притоците на река Дунав, както и в реките Марица, Тунджа и техните притоци. Може да бъде открита също и южно от гр. Варна, както и в отделни находища в Странджа и по Южното Черноморие. Обитава предимно ниските части на страната с горна граница на разпространение до ок. 250 m н.в.

Малка жаба, достигаща на дължина 5 cm. Кожата на гърба е покрита с множество брадавички, всяка от които с една или няколко черни точки на върха. Главата е малка и заоблена. Очите са изпъкнали, а зеницата е със сърцевидна форма. Гърбът е кафяв до сиво-кафеникав, понякога с масленозелени нюанси до почти черен цвят.

За разлика от жълтокоремната бумка, коремът е черен, с множеството бели кръгли петънца и по-големи жълто-оранжеви до яркочервени петна с неправилна форма. При улавяне често заема отбранителна поза, като извива гърба и крайниците дъгообразно нагоре, за да покаже коремната си страна. По този начин става видима ярката предупредителна коремна окраска. През деня често застава неподвижно на повърхността на водата с изпънати назад и широко разтворени задни крака, като подава главата си над повърхността, а тялото остава с лек наклон към дъното на водоема. Щом бъде подплашена, бързо отплува към дъното, където се скрива сред водораслите или се заравя в тинята.

Активна е предимно през светлите часове на денонощието, през брачния период и през голяма част от нощта. Силно привързана е към водата, затова се храни предимно с водни организми, като в менюто влизат ларви на комари, малки червеи, охлюви, бръмбарчета, насекоми и др. Размножителният период е от края на април до май. Женската снася от 80 до 300 яйца. Те се прикрепят към водни растения или към камъчета и други повърхности най-често поединично или на малки групи (до 20–30 броя). Подвижността на малките жабки е голяма, което подпомага бързото разселване на вида. Зимува на сушата между камъни или под падналите листа.

Предпочита по-бистри води в сравнение с жълтокоремната бумка, но може да бъде открита и в замътнена вода. Обитава реки, езера,

язовири, блата и канали, локви, наводнени коловози по черни пътища, временни изкопи и други временно образуващи се водни площи.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да се опазват от нараняване и убиване индивидите на вида. Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където е регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида.

ЗАПЛАХИ

1. Човешка намеса – убиване и нараняване на индивиди, пресушаване на водни тела.

7. Южен гребенест тритон (*Triturus ivanbureschi*)

Видът се среща почти в цялата страна, до 1500 m н.в. Обитава плитките и обраснали с водна растителност стоящи водоеми. Среща се в бавните течения на реки, разливи, напоителни и отводнителни канали, езера, блата и други застояли водоеми и техните околности. Среща се на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

1. Човешка намеса – убиване и нараняване на индивиди, пресушаване на водни тела.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да се опазват от нараняване и убиване индивидите на вида. Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където е регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида.

8. Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*)

Защитен вид по ЗБР. Видът се среща в реките и стоящите водоеми на територията на цяла България до 1200 m н.в. Обитава обрасли с водна растителност места, като особено висока е числеността в рибарници и микроязовири, обрасли с папур, тръстика и дзука. Среща се потенциално на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди при горскостопанските дейности. Пресушаване на местообитанията на вида в резултат на голи сечи.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където бъде регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида. Да не се премахват падналите гниещи дървета в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където бъде регистриран видът.

9. Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)

Защитен вид по ЗБР. По външен вид наподобява шипобедрената костенурка, но на задната страна на бедрата няма брадавици и опашката накрая завършва с рогов шип. Този вид е по-тясно свързан с гората, за разлика от шипобедрената сухоземна костенурка.

Видът се среща в цялата страна до около 1450 m н.в.

На територията на ДГС видът се среща потенциално в районите с храсти и разредени гори.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди при горскостопанските дейности. Изсичане на подлеса в периферията на горите. Палене и разораване на стърнищата в ГТ.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. След горски пожари да не се разоравя опожарената територия. По възможност да се оставят подотдели с подлес в периферията на горските масиви. Екотонните зони (зони между гората и откритите пространства) да не се почистват от храсти. Да не се допуска палене на стърнищата в съседство.

10. Пъстър смок (*Elaphe sauromates*)

Тракийска низина и на изток до Айтоска планина, Източни Родопи, Сакар, Девентски възвишения, Странджа, Дунавската равнина, Добруджа, Камчийска и Еминска планина.

Пъстрият смок има най-дебелото тяло в сравнение с останалите смокове, срещани се в България. Максималната дължина, която достига, е 1,70 m. При възрастните гърбът е светложълт, понякога с леко оранжев оттенък. На всяка от люспите по гърба има по едно голямо напречно тъмно (почти черно) петно. Петната по гърба силно контрастират на светложълтата основа и му придават ясно изразен петнист вид. От горната страна на главата имат V-образно тъмно петно, а под него, от око до задния ъгъл на устата, има по една тъмна ивица от двете страни. Коремът е със същия жълтеникав цвят като основния на гърба – обикновено е без петна, по-рядко с малки петънца. Окраската при младите е почти същата като при възрастните. При тях гърбът е сиво-жълтеникав с големи напречни тъмни петна и през първата си година не могат да бъдат различени от тези на ивичестия смок.

Видът не е отровен. При безпокойство може да ухапе, но е безопасен за човека! Дневно активен вид. Убива жертвата, като се увива около нея

и я задушават. Храната му се състои предимно от птици, яйца, гризачи, земеровки, малките на зайци и други не много едри бозайници, по-рядко гущери. Често се катери по дървета, навлизайки в гнезда и хралупи, но ловува и на земята, като влиза в дупки на гризачи под земята. Размножителният период е през месец май, като женската снася между 4 и 15 яйца през края на юни или началото на юли. Малките се излюпват към края на август и са с дължина на тялото около 20 cm. Половата зрялост настъпва на третата или четвъртата година.

Обитава открити пространства, покрити с тревна растителност, пасища, захрастени участъци, разредени широколистни гори, понякога и влажни места покрай реки, блатата и водоеми. Благоприятстващо обстоятелство за навлизането му в горите е наличието на храсти в граничните зони между горите и откритите участъци.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивида. Загуба на местообитания вследствие на обезлесяване на обширни територии. Преследване и безпокойство от човека.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. След горски пожари да не се разорава опожарената територия. Да се оставят подотдели с подлес в периферията на горските масиви. Екотонните зони (между гората и откритите пространства) да не се почистват от храсти.

11. Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*)

Едра и лесна за разпознаване красива нощна пеперуда (50–62 mm с разперени криле). Среща се в цялата страна, в планините до към 1900 m н.в. Пеперудата лети и се храни предимно денем през юли и август на сенчести места край храсталаци и в покрайнините на горите. Среща се потенциално на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

Лимитиращ фактор са промяната в характера на основния хабитат на вида; редуцирането или унищожаване на микрохабитатите на вида; пожарите; замърсяването с битови, строителни и други отпадъци; използването на пестициди в стопанството; голите сечи, светлинното замърсяване.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Опазване на храстовата растителност и подлеса; забрана за подмяна на широколистни насаждения с иглолистни и несвойствени видове; изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари; забрана за отводнявания и промяна на хидрологичния режим; забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

12. *Dioszeghyana schmidtii* Сем. Noctuidae (Нощенки)

Защитен вид по ЗБР. Сравнително дребна нощна пеперуда (24–30 mm с разперени криле). Среща се почти във всички части на страната, с изключение на Югозападна България, Западните Родопи и Добруджа. В планините се среща до към 900 m н.в. В ДЛС се среща в покрайнините на просветни дъбови гори с *Acer tataricum* и *Acer campestre*.

ЗАПЛАХИ

Лимитиращ фактор са промяната в характера на основния хабитат на вида; редуцирането или унищожаване на микрохабитатите на вида; пожарите; замърсяването с битови, строителни и други отпадъци; използването на пестициди в стопанството; голите сечи, светлинното замърсяване.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Опазване на храстовата растителност и подлеса; забрана за подмяна на широколистни насаждения с иглолистни и несвойствени видове; изготвяне на планове за противопожарна защита; забрана за използване на инсектициди.

ВКС 1.3. КРИТИЧНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА ВИДОВЕ

Списък на индикаторните видове за тази ВКС с техните минимални концентрации в България са посочени в Приложение 2 към ръководството, като там са посочени и праговете им стойности поотделно за всеки вид. Когато в една гора има значимо постоянно или временно съсредоточаване на видове или е убежище от критична важност, съгласно изискванията на Приложение 2 към ръководството, тогава гората е ГВКС.

В района на ДГС Габрово има и миграция и нощувки на големи ята дневни грабливи птици/в различни горски участъци през отделните години/ - осояди, малки кресливи орли, змияри, черни кани, обикновени мишелови, тръстикови блатари. Във връзка с опазването пазването на

тези концентрации е недопустимо изграждането на вятърни електрогенератори на територията на ДГС Габрово.

Територии служещи за сватбовища на елени (*Cervus elaphus*)

В териториалния обхват на ТП «ДГС Гбарово» сватбовища на благороден елен се наблюдават в района на местността «Тодорчетата

ЗАПЛАХИ

1. Безпокойство - най – сериозния фактор за повечето видове от ловната фауна
2. Висока плътност на хищниците.
3. Тежки зими – предимно за северната част.
4. Пожари.
5. Браконьерство.

ВКС 2. ЕКОСИСТЕМИ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ НА НИВО ЛАНДШАФТ

Съгласно критериите: географско местоположение; естествено разпространение на дървесните видове; фрагментираност на съобществата и минимална площ е разработена цялостна оценка на горите в България, като са определени горскостопанските единици, попадащи в тази консервационна стойност.

Територията на ДГС Габрово попада изцяло в тази категория

ЗАПЛАХИ

Природни нарушения (ветровали, снеговали, пожари) или каламитети. Маркиране и сеч на биотопна дървесина (стояща и лежаща мъртва дървесина). Извеждане на сечи в буферните зони около постоянните водни течения и/или на границата с открити площи. Намаляване на лесистостта на насажденията. Нарушаване на видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията. Унищожаване на горите във фаза на старост. Извършване на сеч на биотопни дървета и не оставане на мъртва дървесина. Голи сечи. Залесяване с неместни и/или инвазивни видове. Изкуствено залесяване на естествени открити пространства в горските масиви. Горски пожари.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 2

1. Планираните лесовъдски и стопански мероприятия не трябва да водят до намаляване на лесистостта на територията.

2. Да се използват лесовъдски системи, които да поддържат видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията и на ниво ландшафт. Да се прилагат природосъобразни и разнообразни лесовъдски системи в съответствие с особеностите на конкретното насаждение.
3. Не по-малко от 2% гори от основно представените горскодървесни видове на територията на горскостопански единици или части от тях, попадащи във ВКС 2, трябва да бъдат отделяни за превръщане в гори във фаза на старост (Old-growthforests).
4. Да се спазват екологични принципи и практики при планиране и извеждане на лесовъдските мероприятия. При провеждане на лесовъдски дейности да се поддържа определено количество мъртва дървесина в насаждението, дървета с хралупи, единични и групи стари дървета.
5. Да се дава приоритет на естественото възобновяване. Да се прилагат лесовъдски системи, които осигуряват естествено възобновяване.
6. Не се допуска смяна на корения дървесен състав на насажденията.
7. При възстановителни дейности (залесяване) да се използват само местни видове и произходи. В определените по ВКС 2 територии да не се внасят чуждоземни дървесни видове и произходи с изключение на дендрариумите и географските култури, както и животински видове извън естественият им ареал на разпространение, с изключение на ДДС.
8. Да не се допуска изкуствено залесяване на естествени открити пространства в горските масиви, с изключение на мероприятия за контрол на ерозионни процеси.
9. Да не се допускат дейности (в това число и лесовъдски), които да увеличават антропогенната фрагментираност на територията, независимо дали съществуващият процент е под определения по критерий. При планиране на пътищата и инфраструктурата, трябва максимално да се запази целостта на ландшафта. Необходимо е да се осигурят подходящи елементи, намаляващи влиянието на фрагментираността на територията, които да подпомагат движението на живите организми – например да се предвиждат коридори за придвижване, връзки изони на спокойствие на животните и т.н.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 2

1. При провеждане на мониторинга се следят и количествените показатели на трите критерия – естественост, фрагментираност и размер на територията. Количествените показатели трябва да съответстват на посочените в таблицата за пълна оценка за всеки от определените горско-растителни пояси.
2. Мониторингът се извършва всяка година по документи и снимков материал. Да се използват действащите лесоустройствени проекти, планове за управление, териториално устройствени планове, процедури, свързани с промяна на предназначението на земи и гори от горския фонд, стопански планове и т.н.

3. Да се осъществява контрол върху изпълнение на дърводобивните дейности.
4. На всеки 5 години да се прави ревизия на теренни обекти, в които са проведени дейности, касаещи някой от критериите. Да се провеждат консултации със заинтересованите групи, обществеността и съответните власти, за да се осигури информираността на всяка от страните за дейностите на другата страна и работа за смекчаване на потенциалните бъдещи заплахи, като незаконно изсичане, необмислено разработване на мини, и неустойчиво земеделие.
5. Да се извършва мониторинг на въздействието на външни заплахи от антропогенен характер, например пожари, както и мониторинг на условията за възникване на екстремни събития, например нападения на вредители и др. и прилагане на превантивни мерки когато е възможно.

ВКС 3. ЕКОСИСТЕМИ И МЕСТООБИТАНИЯ

За България ГВКС представляват всички горски територии, включващи екосистеми от списъка на Приложение 4 към ръководството. За ВКС се считат и гори, притежаващи характеристики, отличаващи ги като гори във фаза на старост (ГФС, Old-growth forests), които със своята възрастова структура и степен на естественост представляват местообитание на комплекс видове от специфични еколо гични и таксономични групи.

За определяне на горите, отговарящи на критериите на ВКС 3, са използвани данни от ГСП на ДГС Габрово. Извършено е и теренно обследване на идентифицираните за тази консервационна стойност типове екосистеми. Съгласно списъка към Приложение 4 на Националното ръководство за определяне на ГВКС, за територията на ДГС Габрово са идентифицирани 7 типа редки, застрашени или изчезващи екосистеми. Границите на отделните гори, представляващи ВКС 3, не са отбелязани на терена тъй като в повечето случаи съвпадат с границите на насаждението.

G1.131 Southern [*Alnusglutinosa*] galleries

Чисти или смесени съобщества на черната елша покрай реките с характер на “галерии”. На места галериите са прекъснати от блатна тревна растителност. Характерни растителни видове: черна елша (*Alnusglutinosa*), бяла върба (*Salixalba*), трошлива върба (*Salixfragilis*).

G1.63 Medio-European neutrophile [*Fagus*] forests

Неутрофилните букови гори са най-разпространените в България букови гори. Формирани са на относително по-големи надморски височини от около 700 до около 1800 (2100) м при типичен планински климат. Заемат предимно северни склонове, долове и клисури. Почвите са неутрални, слабо кисели или слабо алкални, богати на хранителни вещества, влажни кафяви горски (*Eutric*, *Dystic* и *Mollic Cambisols*). Тези гори се развиват при среден хидротермичен режим и се характеризират

с участието на редица бореални и средноевропейски видове, което ги прави сходни със средноевропейските букови гори. Преобладаващ дървесен вид е обикновеният бук (*Fagus sylvatica* subsp. *sylvatica* и *Fagus sylvatica* subsp. *moesiaca*), който понякога в по-ниските части формира смесени широколистни гори с участие на *Acer heldreichii*, *A. pseudoplatanus*, *Betula pendula*, *Carpinus betulus*, *Fraxinus excelsior*, *Populus tremula*, *Sorbus aucuparia*, *Ulmus glabra*, а в по-високите части на планините образува смесени широколистно-иглолистни гори с *Abies alba*, *Picea abies* и *Pinus sylvestris*. Храстов етаж обикновено не се формира, но сравнително постоянно участие имат *Daphne mezereum*, *Lonicera xylosteum*, *Rubus idaeus*, *Salix caprea*, *Sambucus racemosa*. Мезофилните букови гори се отличават с богат и разнообразен по флористичен състав и обилие тревен етаж в сравнение с останалите букови гори в България. Доминиращи видове най-често са *Anemone nemorosa*, *Dentaria bulbifera*, *Galium odoratum*, *Lamium galeobdolon*, *Sanicula europea*, *Melica uniflora*. На територията на ДГС Габрово неутрофилните букови гори са представени от следните подтипове:

1. Типични неутрофилни букови гори (асоциация *Asperulo-Fagetum*).

Типичните неутрофилни букови гори са най-разпространения тип букови гори. Заемат главно средната част на буковия пояс в диапазона 1000-1500 м.н.в. Отличават се със сравнително ниско покритие на тревния синузий, в който най-често доминират *Dentaria bulbifera*, *Galium odoratum* и *Mycelis muralis*.

2. Мезофитни букови гори върху сравнително бедни почви (асоциация *Festuco drymejae-Fagetum*). Този подтип включва гори върху бедни до средно богати, добре запасени с влага кафяви горски почви и сенчести склонове с надморска височина от 600 до 1500 м. Етажът на дърветата, в който често пъти субедификатори са *Carpinus betulus* и *Quercus dalechampii*, е със сравнително по-ниско покритие. Повисоката почвена влажност определя участието на мезохигрофити като *Eupatorium cannabinum* и *Prunella vulgaris*. Основен доминант е *Festuca drymeja*. Постоянно присъствие имат също *Galium odoratum*, *Prenanthes purpurea* и *Rubus hirtus*.

3. Смесени елово-букови и смърчово-букови гори (групировка *Abies alba-Fagus sylvatica*). Този подтип, в който се включват смесени гори на *Fagus sylvatica* с *Abies alba*, *Picea abies* и *Pinus sylvestris*, има фрагментарно разпространение на територията на стопанството. Смесените иглолистно-широколистни гори с преобладание на обикновен бук се характеризират с участие както на видове типични за буковите, така и за иглолистните гори (*Melampyrum sylvaticum*, *Moehringia pendula* и др.).

4. Хигромезофилни и мезохигрофилни букови гори (асоциация *Umbilico erecti-Fagetum*). Това са най-влажните букови гори в България. Разпространени са по речните брегове и на сенчести склонове в долините с надморска височина от 800 до 1600 м. Почвите са наситени кафяви горски (*Eutric Cambisols*) и делувиялни (*Colluviosols*). Етажът на тревите е с ниско покритие. Заедно с редица мезохигрофилни видове (*Carex remota*, *Circaea lutetiana*, *Chrysosplenium alternifolium*, *Cardamine pectinata*, *Lunaria rediviva*, *Petasites albus*, *Phyllitis scolopendrium*), тук участват и много

балкански и източно-субсредиземноморски видове като *Angelica pancicii* и *Umbilicus erectus*. На територията на ДГС "Габрово" се срещат и **реликтни букови гори** с участие на евксинските видове *Laurocerasus officinalis*, *Periploca graeca* и *Trachystemon orientalis*, а така също и на субатлантическо-субмедитеранския вид *Taxus baccata*.

G1.66 Medio-European limestone [Fagus] forests

Ксеротермофилни гори, развиващи се върху варовити, често плиткочувни почви от типовете лесивирани файоземи (*Luvic Phaeozems*) и рендзини (*Rendzic Leptosols*). Основен дървесен вид е обикновеният бук (*Fagus sylvatica* subsp. *sylvatica* и *Fagus sylvatica* subsp. *moesiaca*). В състава на дървесния етаж участват още *Tilia tomentosa*, *T. cordata*, *Carpinus betulus* и *C. orientalis*. Храстовият етаж е изграден от *Acer campestre*, *Cornus mas*, *Fraxinus ornus* и *Ligustrum vulgare*. В тревния етаж участват видове, характерни за термофилните дъбови гори (*Brachypodium pinnatum*, *Lathyrus niger*, *Mycelis muralis*, *Physospermum cornubiense*). Характерен белег е и участието на видове от сем. *Orchidaceae* (*Cephalanthera* spp., *Dactylorhiza cordigera*, *Epipactis* spp., *Neottia nidus-avis*, *Orchis pallens*).

G1.69 Moesian [Fagus] forests

Чисти и смесени широколистни гори с основен едификатор обикновен бук (*Fagus sylvatica* subsp. *sylvatica* и *Fagus sylvatica* subsp. *moesiaca*). Срещат се предимно в предпланините, ниските планини и долните части на високите планини в диапазона от 100 до 1000 (1300) m надм. вис. при условия на умерено-континентален и преходно-континентален климат. Заемат главно сенчести изложения и участъци в доловете с относително по-висока въздушна и почвена влажност. Почвите са кафяви горски (*Cambisols*) и по-рядко канелени горски (*Chromic Cambisols*) и рендзини (*Rendzic Leptosols*). Мизийските букови гори се отличават с термофилен характер, подчертан чрез присъствието на видове от съседно разположените дъбови, липови, габъррови и др. широколистни гори. В горната част от вертикалния си диапазон на разпространение, мизийският бук формира смесени гори с участие най-вече на обикновен габър (*Carpinus betulus*) и обикновен горун (*Quercus dalechampii*). В по-ниските участъци съедификатори са предимно дървесни видове сюжен произход и разпространение - *Acer hyrcanum*, *Corylus colurna*, *Ostrya carpinifolia*, *Quercus cerris*, *Q. frainetto*, *Sorbus torminalis* и *Tilia tomentosa*. Храстов етаж обикновено не е формиран. Почесто се срещат единични храсти от *Cornus mas*, *Crataegus monogyna*, *Rosa arvensis*, *Rubus hirtus*, *Ruscus aculeatus*, *R. hypoglossum*. Общото покритие на тревния етаж варира в широки граници в зависимост от покритието на дърветата и се характеризира с мозаична структура. Най-често се формират микрогрупировки с преобладаване на следните видове: *Aremonia agrimonoides*, *Dentaria bulbifera*, *Euphorbia amygdaloides*, *Galium odoratum*, *Luzula forsteri*, *Melica uniflora* и *Sanicula europaea*. Други видове с висока срещаемост са *Dryopteris filix-mas*, *Hedera helix*, *Lamium galeobdolon*, *Melissa officinalis*, *Mycelis muralis*, *Piptatherum virescens*,

Polygonatum latifolium, *P. odoratum*, *Potentilla micrantha*, *Sanicula europaea*, *Tamus communis*, *Viola odorata*, *V. reichenbachiana* и *V. riviniana*. Присъствието на *Glechoma hederacea*, *Arum maculatum*, *Geum urbanum*, *Helleborus odorus*, *Lathyrus niger* и *Physospermum cornubiense* е указателно за термофилния характер на този тип букови гори. Характерен е и пролетният синузид от *Arum maculatum*, *Geum urbanum*, *Glechoma hederacea*, *Helleborus odorus*, *Lathyrus niger*, *Physospermum cornubiense* и др.

G1.737 Eastern sub-Mediterranean white oak woods

Това са разредени, ксеротермни дъбови гори, доминирани от космат дъб (*Quercus pubescens*) с разпространение по варовиковите възвишения на местата с континентален климат. Тези гори са част от смесените дъбови гори, като обикновено заемат най-сухите и топли места по склонове предимно с южно или западно изложение. Видовият състав на съобществата на косматия дъб е динамичен и разнообразен. Дърветата са разклонени и често кривостъблени. Освен *Quercus pubescens*, в етажа на дърветата се срещат още *Acer campestre*, *Fraxinus ornus*, *Quercus cerris*, *Q. frainetto*. Често, особено на места с плитка варовикова основа, масово расте и *Carpinus orientalis*, който може да образува и втори дървесен подетаж. В храстовия етаж има множество видове като *Cornus mas*, *Cotinus coggygia*, *Crataegus monogyna*, *Ligustrum vulgare*, *Paliurus spinachristi*, *Prunus spinosa*, *Rhamnus cathartica*, *Rosa gallica*, *Syringa vulgaris*, *Ulmus minor*. В тревния етаж се срещат предимно видове, характерни за ксеротермните дъбови гори. Такива са: *Asparagus officinalis*, *A. tenuifolius*, *Brachypodium sylvaticum*, *Buglossoides purpureocaerulea*, *Dactylis glomerata*, *Festuca heterophylla*, *Helleborus odorus*, *Lactuca quercina*, *Lathyrus niger*, *Orchis simia*, *Potentilla micrantha*, *Pulmonaria mollis* и др. Поради отворения характер и доброто осветление, във флористичния състав на горите от космат дъб участват много видове, които се срещат по поляните и ливадите, както и в редините на горите. Такива са: *Dichanthium ischaetum*, *Chrysopogon gryllus*, *Dictamnus albus*, *Echinops sphaerocephalus*, *Euphorbia polychroma*, *Filipendula vulgaris*, *Geranium sanguineum*, *Orchis purpurea*, *Primula veris* и др.

G1.7C1 [Ostrya carpinifolia] woods

Съобщества с участие на воден габър (*Ostrya carpinifolia*). Водният габър формира както горски, така и храстови съобщества предимно на скалисти варовикови и по-рядко на силикатни терени в Южна България и фрагментарно по северните склонове на Стара планина. В състава им участват както термофилни видове, някои от които с предимно южен произход и разпространение, така и мезофилни видове, характерни за букови, габърви и горунови гори (*Acer hyrcanum*, *Aremonia agrimonoides*, *Brachypodium pinnatum*, *Carpinus betulus*, *Cornus mas*, *C. sanguinea*, *Corylus avellana*, *Cotinus coggygia*, *Cotoneaster nebrodensis*, *Fagus sylvatica*, *Fraxinus ornus*, *Haberlea rhodopensis*, *Hedera helix*, *Luzula luzuloides*, *Melica uniflora*, *Mercurialis perennis*, *Poa nemoralis*, *Polypodium vulgare*, *Quercus*

dalechampii, *Tamus communis* и др.). На територията на ДГС Габрово съобществата на водния габър, отговарящи на характеристиките на местообитанието се срещат главно на стръмни склонове и по-рядко в дълбоки влажни дерета в пояса на мезофилните габърви и букови гори.

G1.7C4 Thermophilous [Tilia] woods

Гори с ясно изразено доминиране на сребролистна липа (*Tiliatomentosa*), възникнали предимно вторично на мястото на дъбови гори. Освен основният вид, в дървесния етаж участват *Acer campestre*, *Fraxinus ornus*, *Quercus cerris*, *Q. robur*, *Quercus frainetto*, *Q. petraea* agg., *Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus*, *A. tataricum*, *Sambucus nigra*, *Sorbus torminalis*, *Tilia cordata*. В липовите гори няма развит храстов етаж. В някои съобщества сравнително често се среща *Staphylea pinnata*, Други храстови видове, които участват в състава на липовите гори, са *Berberis vulgaris*, *Cornus mas*, *C. sanguinea*, *Corylus avellana*, *Crataegus monogyna*, *Ligustrum vulgare*, *Viburnum lantana*. Тревната покривка е с ниско покритие, като по-често се срещат *Arum maculatum*, *Buglossoides purpureo-coerulea*, *Dactylis glomerata*, *Hedera helix*, *Geum urbanum*, *Melica uniflora*, *Melittis melissophyllum*, *Ruscus aculeatus*, *Ruscus hypoglossum*, *Asperula taurina*, *Carex pilosa*, *Cephalanthera damasonium*, *Lilium martagon*, *Limodorum abortivum*, *Platanthera chlorantha*, *Stellaria holostea* и др. Характерно е масовото развитие на пролетни ефемероиди (*Anemone ranunculoides*, *Convallaria majalis*, *Corydalis bulbosa*, *C. solida*, *Ranunculus ficaria*, *Gagea minima*, *Galanthus elwesii*, *Helleborus odorus*, *Isopyrum thalictroides*, *Lamiastrum galeobdolon*, *Polygonatum latifolium*, *Pulmonaria officinalis*, *Scilla bifolia*, *Viola odorata*, *V. reichenbachiana*), които на места формират кратковременен етаж с покритие до 80 %.

На територията на ДГС Габрово местообитанието е установено в отдели:

201 м, о; **208** г, д, е, ж; **223** з; **252** б; **258** а5, д5; **263** з2; **370** в, г, д, с
обща залесена площ 209,7 ха.

G1.A4 Ravine and slope woodland

Смесени широколистни гори разположени на стръмни и урвисти места. Характерни растителни видове са планински ясен (*Fraxinus excelsior*), обикновен явор (*Acer pseudoplatanus*), дребнолистна липа (*Tilia cordata*) и едролистна липа (*Tilia platyphyllos*).

Местообитанието е представено от сенчести и влажни смесени първични или вторични широколистни гори с разнообразен дървесен състав и задължително участие на *Acer* spp., *Tilia* spp. и *Fraxinus* spp. Тези гори заемат най-често стръмни и отвесни скални склонове, сипеи или неравни колувиални наноси, по-често на варовик. Тревният етаж е представен от видове, характерни за буковите гори. Те са се запазили на местата където доминирането на бука е било невъзможно. Флористичният състав е разнообразен, но с най-висока срещаемост са следните видове: *Allium ursinum*, *Dryopteris* spp., *Galium aparine*, *Geranium robertianum*, *Geum urbanum*, *Mercurialis perennis*, *Phyllitis scolopendrium*, *Polystichum setiferum*, *Urtica dioica* и др.

9. Гори във фаза на старост (Old growth forests)

Гора във фаза на старост (Old growth forests) е територия, в която гората е достигнала значителна възраст, не е била обект на големи природни и антропогенни нарушения и са представени следните характеристики:

1. Големи живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид;
2. Дървета с изсъхнали, деформирани или счупени върхове и клони;
3. Дървета с масивни живи клони (често с диаметър по-голям от 25 см);
4. Дървета с хралупи;
5. Големи мъртви дървета, които са все още на корен;
6. Паднали големи мъртви дървета, които са в различни фази на разлагане;
7. Неравномерна пространствена структура.

Горите във фаза на старост (ГФС), със своята специфична структура и функционалност, са местообитание на комплекс от видове от различни екологични и таксономични групи. Поради ограничените знания за тях все още не може да се определи колко от проучените видове са свързани единствено с тези гори, но определено може да се каже, че много видове намират в тях оптимални условия за съществуване. Нещо повече, при сравняване на ГФС и по-млади гори са отчетени съществени разлики във видовия състав и обилието, което е показател за уникалността на тези екосистеми.

На територията на ДГС Габрово местообитанието е определено за подотдели, включени в Заповед № РД 49-421/02.11.2016 г. на Министъра на земеделието и храните.

Общата площ на горите ВКС във фаза на старост е 925,9 ха.

ЗАПЛАХИ

1. Изчистване на насаждения от мъртва и биотопна дървесина, в т.ч. дървета с хралупи, единични и групи със стари дървета.
2. Антропогенна фрагментираност на територията.
3. Намаляване процента на ГФС.
4. Намаляване процента на лесистост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 3

Мониторингът на тези ГВКС включва извършване на периодични наблюдения и анализ на състоянието на вида гора, чрез теренни наблюдения и разработване и прилагане на отделна програма за всеки вид гора.

1. Програмата за мониторинг трябва да бъде разработена със стандартни оперативни процедури, които да включват ясни индикатори, подходящи за целите на стопанисване. Тя се провежда поне веднъж годишно. Ако е необходимо сезонно отчитане мониторинга може да се прилага по-често, т.е. ако в

горскостопанската единица настъпват значими събития само през определени месеци.

2. При теренната работа да се извършва наблюдение на показатели като жизненост на отделните дървета, структура на насаждението, здравословно състояние, наличие на дегенеративни процеси, честотата, размери и разположение на празните пространства, нивата на фрагментация, базовата територия, наличието на сукцесия и нейната посока и т.н. и/или интерпретация на дистанционно получени данни.
3. Трябва да се установят заплахите за видовете гори с ВКС 3 и доколко сериозни са те, и да се определят мерките, които трябва да се вземат за намаляването им.
4. За успешно прилагане на процедурите по мониторинг е необходимо обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да запознае всички с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.
5. При извършване на мониторинга може да се окаже, че плановете за управление не отразяват реалното състояние на горите, заплахите и тенденциите. В такъв случай трябва да се потърси съвет от специалисти, които да определят дали има пропуски в плановете и дали досегашния модел на стопанисване е критичен за опазването на вида екосистема. При установяване необходимост от промяна към по-строг режим на стопанисване, териториите с наличие на ВКС 3 могат да бъдат включени в План за действие за опазване на биоразнообразието в рамките на по-голям ландшафтен обект или могат да бъдат включени в защитени територии.

ВКС 4. ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ КРИТИЧНО ЗНАЧЕНИЕ

Тази ВКС се отнася до важните екологични функции на стопанисваната гора. Определени са следните компоненти:

- **Гори представляващи единствени източници на питейна вода**
- **Гори от решаващо значение за водосбора**
- **Гори с решаващо противоерозионно значение**
- **Гори с пожарозащитни функции**
- **Гори с решаващо значение за земеделието и рибарството**

На територията на ДГС Габрово са представени всички типове ГВКС, свързани с екологичните функции на горските екосистеми. Определянето на тези консервационни стойности е извършено по данни от лесоустройствения проект и проведени интервюта с горските служители и местните заинтересовани страни. За всяка една от идентифицираните ВКС-та за територията на ДГС Габрово са разписани конкретни мерки за стопанисвани и мониторинг.

ВКС 4.1 ГОРИ – ЕДИНСТВЕНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ПИТЕЙНА ВОДА

В България за ГВКС се считат всички ЗГГФ попадащи в рамките на санитарно-охранителните зони 1 и 2 на източници за питейно-битово водоснабдяване, определени по реда на Наредба 3 от 2000 г. За ВКС се считат също и ЗГГФ попадащи в близост до източници за питейно-битово водоснабдяване, но без определени официални СОЗ, когато те са територии, включващи реката и крайбрежните заливаеми ивици на разстояние от 3500 м над водовземането и 50 м под него с ширина не по-малка от 1500 м от двете страни на реката.

За територията на ДГС Габрово в тази консервационна стойност попадат следните отдели и подотдели, определени като вододайната зона, обособени с цел снабдяване на населените места с вода за питейно-битови нужди.

ЗАПЛАХИ

- 1.Складиране на дървесина непосредствено във водни течения.
- 2.Извършване на подвоз и извоз на дървесина, когато почвата е мокра и/или преовлажнена.
- 3.Намаляване на пълнотата на насажденията под 0,5.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.1

1. До обособяване на санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода, съгласно Наредба 3 от 2000 г., се използват следните общи препоръки за лесовъдска намеса:
 - ✓ Да се подпомага създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
 - ✓ Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии във водосбора с гора;
 - ✓ Пълнотата на насажденията във водосбора да не намалява под 0.5, но и да не е по-висока от 0.8, тъй като се увеличава процента на евапотранспирация;
 - ✓ Забрана за използване на голи сечи;
 - ✓ Зоните в непосредствена близост до водоизточниците изискват повече внимание, минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина, дърводобив с много ниска интензивност или липса на такъв.
2. Трябва да се извършва обучение на персонала, който участва в горскостопанските мероприятия. Обучението трябва да запознае персонала с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за опазване на тези стойности.
3. След обособяване на санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода, съгласно Наредба 3 от 2000 г., горскостопанските мероприятия трябва да се съобразяват с посочените в нея режими на стопанисване и опазване.
4. В процеса на учредяване на СОЗ, стопаните трябва да търсят компенсиране на пропуснатите ползи или увеличени разходи при стопанисването на горите .

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.1

Горските стопани трябва да използват мониторинга на водите, извършван от компетентните органи – РИОСВ, басейновите дирекции или водностопанските фирми.

ВКС 4.2. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ВОДНИЯ ОТТОК ВЪВ ВОДОСБОРИТЕ

В България за ГВКС се приемат всички горски територии, които представляват:

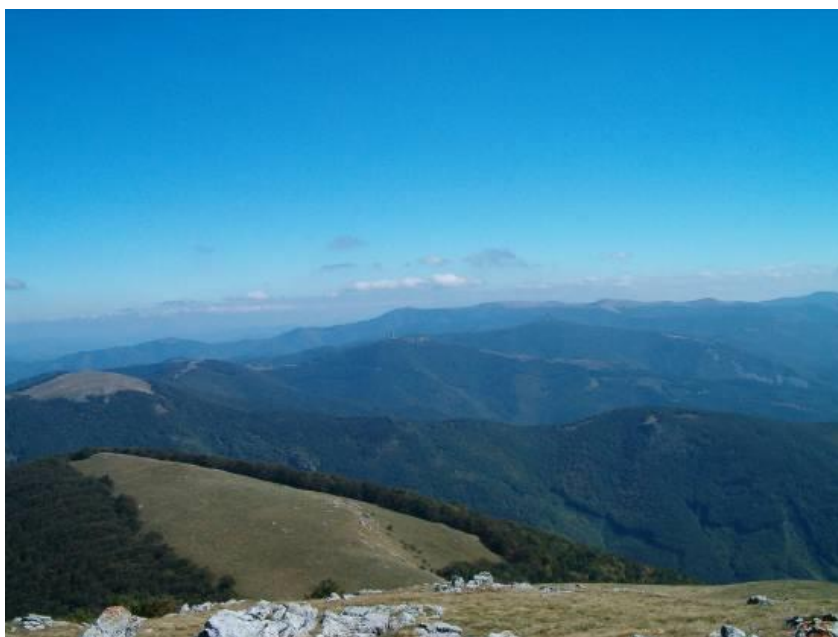
1. **Горски територии във водосборите на поройни водни течения, чиято лесистост надхвърля 40%;**
2. **Съобщества на клек (*Pinus mugo*);**

3. Горски територии, представляващи горна граница на гората (ГГГ), определени по реда на ЗГ или включени в 200 метровата ивица под ГГГ;

4. Крайречни естествени гори от *Q. pedunculiflora*, *Q. robur*, *Fr. oxycarpa*, *Ulmus minor*, *U. laevis*, *Salix alba*, *Alnus glutinosa*, *Populus alba*, *P. nigra*, *Platanus orientalis* в заливаемата тераса на речното течение;

5. Горите между дигата и десния бряг на р. Дунав, горите на островите и 200 метровата ивица от високия бряг на реката;

6. Гори в 100 метровата ивица на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг);

ЗАПЛАХИ

Нарушаване на видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията. Залесяване с неместни видове. Намаляне на склопеността на насаждението при сечта. Нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина и дърводобив. Горски пожари.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.2

1. Провеждането на стопанска дейност трябва да се извършва съобразно Правилника за

определяне, устройство и стопанисване на горите и териториите със специално предназначение. Планирането и стопанските дейности в ГВКС се съобразяват с поддържане и подобряване на ВКС 4.2. Като общи препоръки за лесовъдска намеса в ЗГГФ представляващи горна граница на гората могат да се посочат:

□ Основна цел при стопанисване на тези гори е осигуряване на техните водоохранни и

водорегулиращи функции, поддържането жизнеността и близки до естествените структури на тези специфични гори. Дърводобива се явява като последствие от постигането на основната цел;

□ Във връзка с намаляване повърхностния воден отток да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии с гора;

□ Подпомага се създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура. Предвид естествената тенденция за формиране на групови структури в тези гори е подходящо е използването на групово-изборната сеч при достигане на възобновителна зрялост;

□ Да се осигури наличие на най-малко 20 м³ мъртва дървесина, която е и важен фактор при регулиране на водния оток и възобновяването на високопланинските насаждения;

□ Забрана за използване на голи сечи;

□ Не се допуска залесяване на естествени открити пространства, с изключение на случаите, при които има вероятност от развитие на ерозионни процеси или големи природни нарушения (ветровали, снеговали, пожари и каламитети);

□ Използват се технологични схеми и техника, осигуряващи минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина;

□ След прекратяване на стопанските дейности се извършва рехабилитация на нарушените терени (напр. извозни горски пътища).

2. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията, предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.2

За горите, представляващи ВКС 4.2. да се организира и прилага система за мониторинг, която включва извършване на периодични теренни наблюдения и анализ на състоянието на гората.

1. Системата за мониторинг трябва да бъде разработена със стандартни оперативни процедури, които да включват ясни индикатори, подходящи за целите на стопанисване. Тя може да се провежда веднъж или повече годишно.

2. При теренната работа да се извършва наблюдение на показатели като жизненост на отделните дървета, структура на насаждението, здравословно състояние, наличие на дегенеративни процеси, честота, размери и разположение на празните пространства, нивата на фрагментация, наличието на сукцесия и нейната посока и т.н. и/или интерпретация на дистанционно получени данни.

3. Трябва да се установят вида и нивото на заплахите за горите от ГГГ и да се определят мерките, които трябва да се вземат за намаляването им.

4. При извършване на мониторинга може да се окаже, че планове за управление не отразяват реалното състояние на горите, заплахите и тенденциите. В такъв случай трябва да се потърси съвет от специалисти,

които да определят дали има пропуски в плановете и дали досегашния модел на стопанисване е критичен за опазването на вида екосистема.

5. В допълнение може да се използва мониторинга на водите извършван от компетентните органи – РИОСВ или водностопанските фирми.

ВКС 4.3 ГОРИ С РЕШАВАЩО ПРОТИВОЕРОЗИОННО ЗНАЧЕНИЕ

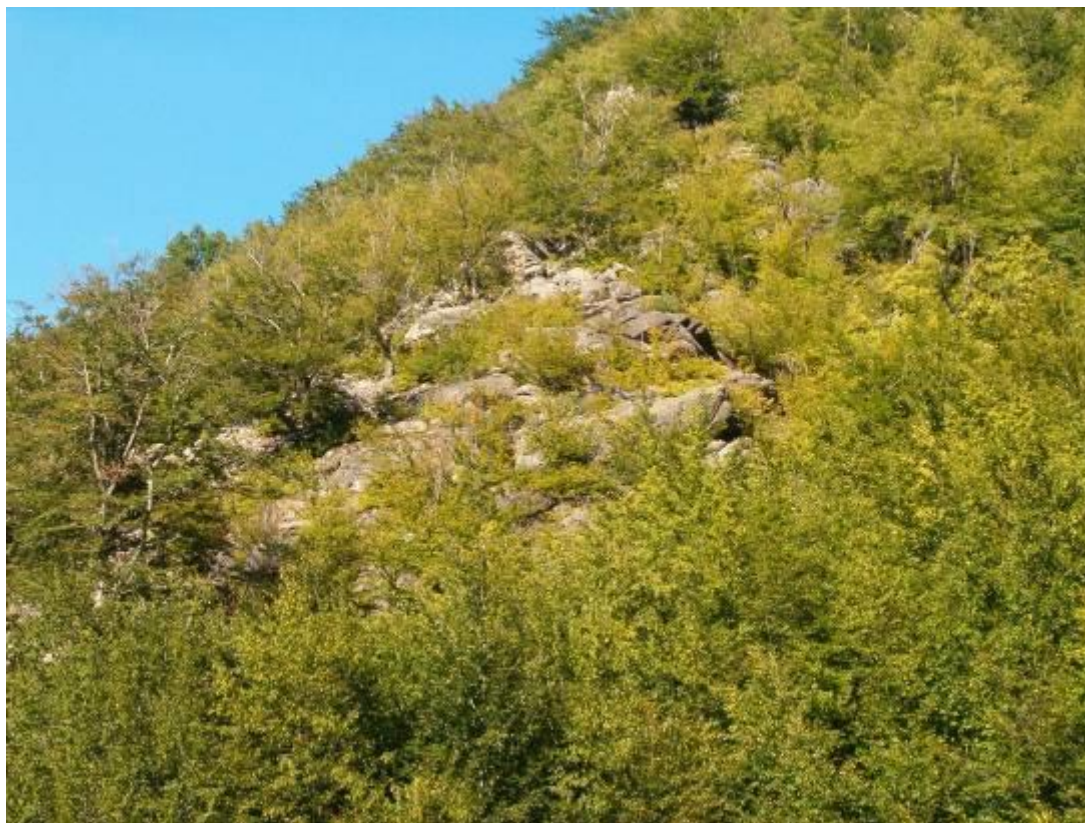
В България за ГВКС се приемат всички горски територии, представляващи:

1. Горски територии с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редини, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ha и пълнота над 0,6;

2. Гори създадени по технически проекти за борба с ерозията, корекционни, брегозащитни и козматажни горски пояси,

3. Гори, предпазващи населени места или комуникации, разположени на пътя на паднали до момента лавини по данни от Планинската спасителна служба, гори в снегосборна област с наклон над 20°, както и такива разположени под обезлесена снегосборна област с дължина над 200 м. и наклон над 20°;

От ЗГГФ, включени на територията на ТП ДГС “Габрово” за тази консервационна стойност са идентифицирани гори, отговарящи на т. 1 и т. 2. Не са установени гори, отговарящи на критериите на т. 3.

ЗАПЛАХИ

Предизвикване на ерозионен процес при извеждане на лесовъдските мероприятия. Извеждане на сечи в много стръмни терени. Нарушаване на видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията. Залесяване с неместни видове. Намаляване на склопеността на насаждението при сечта. Нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина и дърводобив. Горски пожари.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.3

1. Планирането и стопанисването в гори, представляващи ВКС 4.3 трябва да отговаря на изискванията на ЗГ по отношение на горите със специално предназначение и да води към ограничаване опасността от развитие на ерозионни процеси.

2. Могат да се посочат общи препоръки за лесовъдска намеса в горите с решаващо противоерозионно значение:

☐☐ Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските

територии с гора, като пълнотата на насажденията не се намалява под 0.5;

☐☐ Когато пред насаждение от списъка на ГВКС 4.3 са поставени допълнително една или повече цели (напр. курортни гори), лесовъдските мероприятия трябва да постигнат баланс между тях, но като приоритет остава осигуряване на противоерозионната функция;

☐☐ Подпомага се създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;

☐☐ При много стръмни терени (31-45о) не се водят голи и краткосрочно постепенни сечи;

☐☐ При каменливи и урвести терени (над 45о) да не се провеждат стопански мероприятия;

☐☐ При извеждането на сеч да се използват техника и технологии, с които в минимална степен се нарушава растителната и почвената покривка;

☐☐ При нужда се провеждат залесителни мероприятия, като с предимство се използва

коренната горскодървесна растителност; В горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи:

☐☐ Не се допуска извеждането на сечи;

☐☐ Провеждат се мероприятия за подпомагане на допълнително настаняване на растителност;

☐☐ Предвиждат се мероприятия за заздравяване устойчивостта в основата на склона при водни течения (включва изграждането на технически съоръжения за формиране на профил на равновесие).

3. Да се определят и картират пътищата и временни складове които имат нужда от рехабилитация. След провеждането на дърводобива задължително се извършват необходимите възстановителни мероприятия, съобразно нарушенията на терена.

4. Да се разработят планове или правила за рехабилитация на нарушени или други територии, заплашени от ерозия и/или в които мониторингът показва повишени нива на ерозия.

5. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.3

1. За горите представляващи ВКС 4.3. да се организира и прилага подходяща система за

мониторинг. Препоръчително е да се осъществят контакти и консултации със специалисти от РИОСВ.

2. За горите с решаващо противоерозионно значение да се извършва два вида мониторинг – краткосрочен и дългосрочен:

☐☐ краткосрочен – наличие на прояви на съвременна ерозия (засегната площ).

Наблюдение – всяка година;

☐☐ дългосрочен – правят се измервания на мощността на почвения профил и мъртвата

горска постилка (МГП). Наблюдение – през 10 г.

3. За горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи се отчита

динамиката на следните параметри:

☐☐ При формиран сипей се отчита обема на отложените материали;

ВКС 4.4. ГОРИ, КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВАТ БАРИЕРА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПОЖАРИ

За ГВКС се приемат всички широколистни гори, разположени между иглолистни насаждения, между иглолистни насаждения и населени места, между иглолистни насаждения и земи за селскостопанско ползване, с ширина на насаждението минимум 100 м. и максимум 250 м. и състав, включващ всички широколистни видове без бреза, акация и топови култивари.

За територията на ДГС Габрово въз основа на геобазата данни са определени широколистни гори от бук, дъбове и габър (общо около 20500 ха), които имат ролята на бариери за разпространението на пожари в иглолистните гори.

ЗАПЛАХИ

Фрагментация на горите. Намалена склопеност в насажденията. Увеличено участие на иглолистните видове. Изсичане на буферните зони от пожароустойчиви дървесни видове. Горски пожари.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.4

1. Трябва да се осигури целостта на гората срещу пожари. Фрагментирани гори, гори с отворен склоп, или гори, в които е воден дърводобив с висока интензивност, са по предразположени към пожари.

2. В наличните ивици широколистни гори да се запази и поддържа широколистния състав на гората. При стопанисването им да не се допуска понижаване на пълнотата под 0.7.
3. При липса на подобни ивици да се планира създаването на буферни зони от пожароустойчиви дървесни видове с подходящи схеми на залесяване.
4. Да се разработят планове за борба с пожарите, които включват стандартни оперативни процедури за борба с пожарите и обучение на персонала, съгласно горското законодателство в страната.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.4

При тази ВКС се извършва мониторинг за честотата и площното разпространение на запалванията и пожарите в горскостопанската единица.

ВКС 4.5. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ (ЗЕМЕДЕЛИЕ, РИБНИ ЗАПАСИ) И ЗА ЗАЩИТАТА НА ИНФРАСТРУКТУРНИТЕ ОБЕКТИ

Всички гори с критични функции, от които зависят земеделието, състоянието на рибните запаси и защитата на инженерни съоръжения са ГВКС, когато представляват:

1. Ивично разположени гори, в съседство с обработваеми земи, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, когато широчината на горската ивица е по-голяма от 100 м;
2. Крайречни гори, доминирани от различни представители на род *Salix* по брега на река Дунав и нейните острови, заливани при високи води на реката, както и по бреговете на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг).
3. Гори, създадени за защита на инженерни съоръжения.

ВКС 5. ОСНОВНИ ПОТРЕБНИСТИ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Тази ВКС се различава от биологичните и екологични стойности по участието на местните общности в ползването и управлението на гората. При определянето и трябва да се оцени потенциалната зависимост на местното население от ресурсите, които им дава гората.

Една гора може да има статут на гора с ВКС, ако местните общности получават от нея жизненоважни горива, храни, фураж, лекарства, или материали за строителството, без да имат леснодостъпни алтернативи за тяхното набавяне. В такива случаи високата консервационна стойност изрично се определя като една или повече от тези основни потребности. Ако хората от някоя общност получават приходите си единствено от дадена гора и нямат алтернативен източник на доходи, то тази гора има ВКС.

Съгласно националното ръководство за определяне на ГВКС, в България следните ресурси могат да характеризират ВКС 5, според нивото на зависимост на местното население от тях, наличието на лесно достъпни заместители и взаимодействието с други ВКС:

- Дърва за огрев и битови нужди
 - Паша и фураж – сено и листна маса
 - Гъби
 - Други недървесни продукти – лечебни растения, горски плодове, охлюви, продукти от лов и други (недървесни горски продукти, с които може да се търгува, включително уловени животни, смоли, плодове, и т.н.)
 - Водоснабдяване (вода за пиене и за всекидневни нужди – виж ВКС 4.1)
- Територията на ТП ДГС “Габрово” обхваща планински район с малки села, което предполага потенциалното наличие на ВКС 5. Анализът на данните за нуждите и ползванията на населението, обаче, показват нисък интерес и липса на зависимост на местното население от горските ресурси:
- ☐ На територията на горското стопанство има само 134 селища, от които 5 са с по-малко от 250 жители. Общият брой на населението е около 66 000 души.
 - ☐ ТП ДГС “Габрово” предоставя дърва за огрев и битови нужди на местното население според предявените нужди.
 - ☐ Животновъдството в района е замряло като дейност и населението не проявява интерес към определените съгласно годишните планове за пашата терени.
 - ☐ Ползванията на останалите недървесни продукти е инцидентно. Издадените разрешителни за ползване за последните години са средно 4-5 на брой – за събиране на левурда, гъби, липов цвят, кантарион.

Тези консултации също показват, че местното население в района на стопанството не е безалтернативно по отношение ползванията и приходите от горите и поради това може да се смята, че ВКС 5 не се проявява на територията на ТП ДГС “Габрово”.

ЗАПЛАХИ

1. Превिшаване по обем и интензивност ползванията, определени в горскостопанския план.
2. Незадоволяване на нуждите на местното население от дърва за огрев и битови нужди.

ВКС 6. КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ

Една гора може да се обяви за ГВКС, ако притежава или осигурява стойности, без които местната общност би претърпяла драстична промяна в културата, или за които общността няма алтернатива. Съгласно нормативната уредба в страната около 40 000 обекта на културно-историческото наследство в България имат статут на паметник на

културата. Част от тях попадат в гори или са тясно свързани с горски територии.

Такива ГВКС в България, съдържащи ВКС 6, са всички:

- 1. Гори и земи от горския фонд попадащи в 500 м ивица около манастирите;**
- 2. Гори или земи от горския фонд попадащи в 100 м ивица около параклиси, оброчища, аязма, текета, определени по приложения списък в Приложение 7 и при консултации с местните хора;**
- 3. Гори или земи от горския фонд попадащи в границите на паметниците на културата или в техните охранителни зони, определени по реда на Закона за Паметниците на Културата (ЗПК);**
- 4. Гори или земи от горския фонд попадащи в ивица от 100 м около територии, традиционно свързани с провеждането в тях на събори, надпявания и други мероприятия, носещи стойност за съхраняване на културното наследство и националните традиции посочени в приложения списък по Приложение 7.**

ЗАПЛАХИ

Извеждане на сечи нарушаващи културното, историческото значение и естетическия характер на гората. Мероприятия, водещи до промяна на ландшафта, облика на местностите и понижаване стойностите на гората. Нарушаване на видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията. Залесяване с нетипични и неместни видове. Нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина и дърводобив. Горски пожари.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 6

1. Да не се извършват мероприятия, водещи до понижаване стойностите на гората като ВКС.
2. Стопанисването да се извършва съобразно режимите на паметниците на културата, определени в техните заповеди.
3. За тези за които няма уредени със заповед режими, стопанисването да се извършва съгласно ГСП, които са съобразени с изискванията на ЗГ и ЗПКМ.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 6

1. Да се извършва проверка дали ГВКС запазва критична значимост съгласно определението за ВКС 6 през пет годишен период.
2. Ежегодно да се извършва контрол по спазването на режимите на паметниците на културата, определени в техните заповеди.
3. Ежегодно да се извършва контрол по дейностите предвидени в ГСП.